

Megszólított elődök

„Harmonikus egységbe olvad itt a józan gyakorlatiasság,
az elmélet, a tudományos kutatás és a mások
kutatásának a támogatása”

Csapodi Csaba (1910–2004) és
Csapodiné Gárdonyi Klára (1911–1993)

KISZL Péter – PATKÓSNÉ TÓTH Zsuzsanna

Előzmények

Marót Miklós (1928–2006), a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) Olvasószolgálati osztályának vezetője, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárának (ELTE EK) főigazgató-helyettese,¹ *Borsa Gedeon* (1923–), az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) tudományos főmunkatársa, a Régi Magyarországi Nyomtatványok bibliográfiai szerkesztőségének vezetője,² *Kozocsa Sándor* (1904–1991), az OSZK bibliográfiai, később referenz osztályvezetője,³ *Wallershausen Gyula* (1923–2010), a gödöllői székhelyű Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtárának és a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Könyvtárának igazgatóhelyettese, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtá-

rának főigazgatója⁴ után *Csapodi Csabával* (1910–2004), a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Könyvtára Kézirattára és Régi Könyvek Gyűjteménye osztályvezetőjével és *Csapodiné Gárdonyi Klárával* (1911–1993), az OSZK Kézirattárának vezetőjével folytatjuk múltbéli szakmai utazásunkat. Az unikális korszakok *Vértessy Miklóssal* (1907–1991), az ELTE EK Ritkaságtárának vezetőjével fognak zárulni a következő lapszámban.

A Könyvtári Figyelőben egy esztendővel ezelőtt útjára bocsátott sorozatunk célja *Voit Krisztina* (1940–2010), az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar (ELTE BTK) Könyvtartudományi Tanszéke⁵ egykori vezetőjének, a Könyvtartudományi doktori program alapítójának hagyatéká-

ban fellelt, szakmánk meghatározó személyiségeivel –valószínűleg az 1980-as évek derekán⁶ – készült, eddig publikálatlan pályainterjúk szerkesztés utáni közlése.⁷

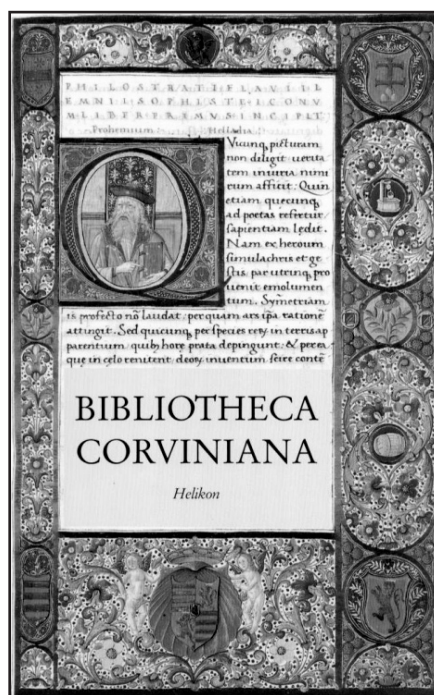
Az egykori beszélgetések – életrajzi és a tudományos munkásságot érzékeltető bevezetővel, bibliográfiával, valamint a keletkezésük óta eltelt évtizedekre is tekintettel, a befogadást segítő magyarázó jegyzet-apparátussal ellátott, némileg átdolgozott – szakmai közösség elé tárását hivatásbeli kötelességünknek érezzük. Egyrészt tisztelgésnek neves elődeink előtt, másrészt pedig újabb adalékokkal szolgálni a könyvtártörténet számára.

Páratlanul páros életmű – „a hollók nyomában”

„A könyv- és könyvtártörténetben nemzetközi hírnevet szerzett tudós házaspár közel ötvenöt éven át dolgozott együtt”⁸ – szögezi le 2015-ben, a Magyar Örökség Díjhoz összeállított laudációjában Rozsondai Marianne, aki Csapodi Csaba egyetemi tanítványaként és felkérésére került az MTA Könyvtárába, s onnan is ment nyugdíjba mint a Kézirattár és a Régi Könyvek Gyűjteménye osztályvezetője. Persze más, szintén könyvtáros házaspárok is hosszú éveket töltenek el egymás mellett és dolgoznak, kutatnak egymást segítve (és kiegészítve), azonban a tudós Csapodiék esete mégis különleges. Ahogy az MTA Elnöksége – már 1976-ban, sok-sok évvel produktív alkotómunkájuk befejezése előtt – megálapította, egyedülállóan összefonódó, komplementer, mai divatos szóval élve nemzetstratégiai jelentőségű életmű az övék: „Csapodi Csaba és Cs. Gárdonyi Klára a Corvina Könyvtár kutatása, valamint általában a középkori magyarországi kódexek feltárása terén több évtizedes eredményes munkát végeztek. E kutatások nagy szintézisei: a *Bibliotheca Corviniana* és a *The Corvinian Library. History and Stock* című művek. A szerzők ezekben a művekben a Corvina Könyvtár történetének számos, eddig homályos pontját minden jel szerint végső érvénnyel tisztázták. Csapodi rekonstruálta a Corvina Könyvtár egykori feltételezhető állományát. Csapodiné tisztázta a Corvina Könyvtár másolóinak kérdését. Mindketten számos, eddig ismeretlen Corvina kódexet fedeztek fel. Ehhez a munkához kapcsolódott a más, magyarországi középkori könyvtárak terén végzett úttörő kutatásuk. Janus Pannonius, s Vitéz János fennmaradt kódexeit gyűjtötték egybe, fényt derítve ezzel a Corvina melletti két másik legjelentősebb magyar reneszánsz könyvtárra. Nagy jelentőségű és a ma-

gyar múlt egyik különösen értékes fejezetének feltárására összpontosult a Csapodi házaspár munkája, s eredményeiket a nemzetközi kutatás is elismeréssel méltatja. A sokoldalúan megalapozott és több évtizede végzett kutatás eredményeit az Akadémiai Díjra javasolt két nagy mű összegezte.”⁹

A művelt olvasó Csapodi Csaba és Csapodiné Gárdonyi Klára *Bibliotheca Corviniana* című, 1967–1990 között öt nyelven és 14 kiadásban megjelent reprezentatív albumát¹⁰ (1. ábra) ismeri,¹¹ míg a szakma a *Bibliotheca Hungarica. Kódexek és nyomtatott könyvek Magyarországon 1526 előtt* háromkötetes összeállítást (1988, 1993–1994)¹² tartja megkerülhetetlennek. Csapodi Csaba 1973-as *The Corvinian Library. History and Stock* című angol nyelvű könyve¹³ sem hagyható ki abból a világviszonylatban is jegyzett termékeny munkásságból, amely lehetővé tette Hunyadi Mátyás halálának 500. évfordulójára, 1990-ben az OSZK-ban, a Budavári Palotában rendezett nemzetközi Corvina-kiállítás¹⁴ sikeres létrejöttét. Az *Ariadne. A középkori magyarországi irodalom kéziratának lelőhely-katalógusa*¹⁵ pedig már Gárdonyi Klára halála után, 1995-ben került ki a nyomdából.

1. ábra

A *Bibliotheca Corviniana* utolsó, 1990-es kiadású, idegen nyelvű mellékletének borítója

Forrás: <http://www.szentimreantikvarium.hu/dynamic/13000/bibliotheca%20001.jpg>

Eredményeiket a nagyközönség számára is közérthetően, több országos médiaszereplés során is bemutatták, ezek közül kettő – a Nemzeti Audiovizuális Archívumban (NAVA) elérhető – felvételt emelünk ki: • *Híres magyar könyvtárak 1–2. rész. Bibliotheca Corviniana*. Csapodi Csaba és Csapodiné Gárdonyi Klára. Magyar Televízió (MTV), 1976.¹⁶ (2. és 3. ábra) • *Millenniumi mesék. A hollók nyomában. Csapodi Csaba kutatásai*. MTV, 2000. április 13. 20:02¹⁷.

2. ábra

Csapodi Csaba portréja 1976-ból (MTV)

Forrás: <http://keyframe.nava.hu/service/gallery/keyframe/2010/10/08/m2-32002/m2-32002-20534000.jpg>

3. ábra

Csapodiné Gárdonyi Klára portréja 1976-ból (MTV)

<http://keyframe.nava.hu/service/gallery/keyframe/2010/10/08/m2-32002/m2-32002-20583400.jpg>

A corvinák azonosításában nemzetközi elismerést és vitathatatlanul megkerülhetetlen szakértői rangot szerzett tudós házaspár – hazánkon kívül – számos országban végzett kódexkutatásokat, kettejük publikációinak száma az ezres nagyságrendet közelíti meg.

Tanulmányunkban ezért még a „legfontosabbaknak” tartott művek felsorolására sem vállalkozhatunk, s a *Megszóltatott elődök*-sorozat eddigi darabjaitól eltérően, rendhagyó módon – Rozsondai Marianne köszöntőiből¹⁸ és nekrológjaiból¹⁹ kiindulva, valamint további forrásokat²⁰ is felhasználva készített – biográfiai fejezetek kiegészítéseképp csupán a köteteket listázzuk. Ezen kívül bevezető szövegünk jegyzetében, valamint az interjúbán – válogatva – utalunk további közleményekre. Tehetjük ezt azért is, mert mindkét szerző munkásságának bibliográfiája rendelkezésünkre áll.²¹

„Ha a politika nem szorítja ki őt a tudományos közéletből egy könyvtár homályába, Mátyás királyunk bibliotékájának fénye máig sem ragyogott volna fel a világ ámuló szeme előtt”²² – Csapodi Csaba szakmai pályafutásáról

Csapodi Csaba 1910. szeptember 28-án született Budapesten fejéregyházi *Csapodi István* szemészprofesszor és nemesmiliticsi *Allaga Vilma* nyolcadik gyermekeként. 1928-ban tett érettségi vizsgát a fővárosi Piarista (Kegyes Tanítórendi) Gimnáziumban.²³ Felsőfokú tanulmányait a Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetemen (mai ELTE)²⁴ végezte történelem–földrajz szakon, ahol 1933-ban bölcsészdoktori címet ítéltek oda számára. Ugyanettől az évtől ösztöndíjasként bécsi levéltárakban kutatót, majd hazatérése után, 1934-ben a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának munkatársa lett. 1937-ben részt vett a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete által szervezett első könyvtárosképző tanfolyamon.²⁵ 1939-ben az Országos Magyar Történeti Múzeum Történeti osztályán helyezkedett el a főigazgató titkáráként. Alapításától megszüntetéséig (1942–1949) a Teleki Pál Tudományos Intézet Magyar Történettudományi Intézetének ígéretes kutatója volt.²⁶

Kezdeti publikációi elsősorban gazdaságtörténettel,²⁷ Szent István korával,²⁸ a magyar barokkal²⁹ és a felvilágosodással,³⁰ a nemzetiségekkel,³¹ a magyar katonasággal³², illetve könyvtörténettel³³ foglalkoztak. Önálló kiadványok mellett folyóiratcikkek,³⁴ tudományos ismertetések, kritikák³⁵ szerzője, 1947-ig a *Regnum Egyháztörténeti Évkönyv* szerkesztője. Gazdag szakírói munkásságát 1943-ban Baumgarten-díjjal ismerték el. 1946-ban a budapesti egyetemen *Anyagi és szellemi művelődésünk a XVIII. században* tárgykörből magántanárrá habilitálták.

„Ekkortájt valami történt. 1945-től 48-ig az önálló kiadványok között egy szál középiskolai tankönyvről hallunk (Világtörténelem a gimnáziumok 6. osztálya számára, három kiadásban), 1950-től 55-ig – a *Teleki Intézet* után immár, mint könyvtáros, véglegesen és elkötelezetten könyvtáros – egy népes kollektíva tagjaként az Egyetemes Tizedes Osztályozás táblázatain dolgozik. A folyóirat-szerkesztőségek is mintha visszahúzódtak volna. 1948-ban egy rövidke írás a Barankovics-féle Hazánkban és egy (de álneven) a Vigiliában; majd 1954-ig semmi. Talán mondanom sem kell, hogy a véleményére sem voltak kíváncsiak. [...] Hogyan, hogyan nem, a termékeny és nagyra becsült, de a történettudományból kiszorított historikust az ItK meg a Könyvszemle fogadta be. (Nem ő az egyetlen, és ezt a jelenséget nem ártana egyszer, még addig, ameddig a tanúk vallani képesek, közelebbről megvizsgálni. Lehet, hogy már ma is késő.) Azonban úgy látszik, hogy a kényszerű visszahúzó-dás évei nem teltek télenül. Hidat keresett, amely összeköttetést teremt eddigi tevékenysége és a jelen lehetőségei között”³⁶ – elemezte sorsát Kulcsár Péter. 1949-ben – tehát valójában kényszerűségből – igazolt át a könyvtári világba. 1951-ig három munkahelye volt: az Országos Széchényi Könyvtár, az Egyetemi Könyvtár és az Országos Könyvtári Központ. Ezután került szakozóként a MTA Könyvtárába, ahol egészen 1975. december 31-i nyugdíjazásáig dolgozott, 1957-től a Kézirattár és a Régi Könyvek Gyűjteménye vezetőjeként. „Az akadémiai könyvtárban határoztam el végképp, hogy könyvtártörténettel fogok foglalkozni, olyan stúdiummal, amelynek forrásait helyben megtalálom, és nem kell a délutánjaimat a levéltárakban tölteni”³⁷ – nyilatkozta 1976-ban.

A pannonhalmi bencés könyvtárakról 1957-ben köz-zétett dolgozata³⁸ indítja el azt a csodálatos könyv-történeti életművet, amely Mátyás könyvtára, illetve a kódexek köré szerveződik. A corvina-kutatások mellett szakeikvei a könyvtári praxisra is fókuszál-tak, például a szakkatalógusokra,³⁹ a restaurálásra,⁴⁰ az állományvédelemre,⁴¹ a provenienciára.⁴² Mátyás könyvtára vezette el a házaspárt a másik két nagy humanista, Vitéz János⁴³ és Janus Pannonius⁴⁴ gyűjteményének vizsgálatához. Családi munkamegosztás révén előbbivel a feleség, utóbbival a férj foglalko-zott részletesebben.

Csapodi az Akadémiai Könyvtár kiemelkedő tehet-ségű tudós menedzsereként⁴⁵ oroszlánrészt vállalt a modernizálásban, a Régi Könyvek Gyűjteménye és a Kézirattár kialakításában, az Akadémiai Le-véltár megszervezésében, tudományos kiadványok

megjelentetésében és tudós hagyatékok könyvtárba kerülésében,⁴⁶ a mikrofilmtár középkori írásbeli-ségre vonatkozó anyaggal történő gyarapításában, a könyvtár szakos hallgatók gyakorlatainak irányítá-sában. Fontos volt számára az utánpótlás nevelése, tanítványainak mentorálása, akik közül segítségével többen is állást kaptak az MTA Könyvtárában. Az ELTE Könyvtártudományi Tanszékén speciálkollé-giumokat hirdetett és továbbképző tanfolyamokon oktatott (pl. Országos Könyvtári Központ,⁴⁷ Ország-os Dokumentációs Központ, Országos Pedagógiai Könyvtár, OSZK Könyvtártudományi és Módszer-tani Központ).

Az Országos Könyvtárügyi Tanács Országos Osztá-lyozó Bizottságának, Állományvédelmi és Mikrofilm Szakbizottságának, valamint Katalogizáló Bizottsá-gának két évtizeden keresztül volt tagja, 1967-től az MTA Könyvtörténeti, 1973-tól a Középkori Munka-bizottságban tevékenykedett, utóbbi társelnöké-ként is. 1974-ben elnyerte a kandidátusi,⁴⁸ 1978-ban az akadémiai doktori fokozatot.⁴⁹

Az ELTE BTK címzetes egyetemi tanárát 80. szü-le-tésnapján Rozsonдай Marianne köszöntötte a Magyar Könyvszemlében⁵⁰, majd 90 éves korában a Magyar Könyvszemle tematikus számmal⁵¹ ünnepelte a ju-bilánst. Ezt követően 2002-ben jelenhetett meg tisz-teletére a *Jubileumi csokor* című tanulmánykötet⁵² Csapodi Csaba munkásságának teljes bibliográfiá-jával, előtábláján az MTA Könyvtár Kézirattárának *Ludovicus Carbo* corvina (K 397)⁵³ címlapjával.

Kitüntetései – a már említett Baumgarten-díjon kívül – az 1976-ban átvett Munka Érdemrend ezüst foko-zata, az ugyanabban az évben feleségével megosztva kapott Akadémiai Díj,⁵⁴ az 1993-ban szintén ház-as-társával közösen kiérdemelt Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje, és az 1995-ös Széchényi-díj. 1999-ben a Szent István Akadémia fogadta rendes tagjai közé. 2004. április 30-án hunyt el a főváros-ban.⁵⁵ 2015-ben posztumusz Magyar Örökség Díjjal ismerték el a Csapodi-házaspár munkásságát.

„Az érettségi vizsgán történelemből Mátyás ki-rály jutott nekem, de ezt sem akkor, sem később nem éreztem valamiféle előjelnek, meghatáro-zó mozzanatnak”⁵⁶ – Csapodiné Gárdonyi Klára szakmai pályafutása

Gárdonyi Klára 1911. január 1-jén Budapesten szü-le-tett. Édesapja Gárdonyi Albert, Budapest Főváros Levéltárának vezetője, édesanyja Weigl Mária zon-

goraművész és zongoratanár. Az akkor IV. kerületi Községi Leánygimnáziumban⁵⁷ érettségizett, majd az 1928/29-es tanévben a grazi egyetem hallgatója volt. 1935-ben Budapesten kapott magyar–német szakos középiskolai tanári oklevelet. 1936-ban – tisztviselői kinevezés reményében – doktorált *A biedermeier a magyar költészetben* című disszertációjával.⁵⁸ 1937-ben könyvtárosi tanfolyamon bővítette ismereteit. 1938-ban kötött házasságot Csapodi Csabával, négy gyermekük közül egy a könyvtáros hivatást választotta.⁵⁹

„Bár eredetileg tanár szerettem volna lenni, a könyvtárosság mint foglalkozás nem volt ellenemre, mivel mindég nagyon szerettem a könyveket, és mivel csak később tanultam meg, hogy sokat olvasni és könyvtárosnak lenni, nem okvetlenül egy és ugyanaz a dolog. A könyvtárban a kölcsönzési és felvilágosító (magyarul: referenzs) osztályra kerültem, amit addig egyetlen tisztviselő: Kozocsa Sándor látott el. Furcsa ma leírni, de első kollégáim között voltak – ugyancsak, mint kezdő gyakornokok – Lakó György, Ortutay Gyula, Tolnai Gábor és még sokan mások”⁶⁰ – vallja visszaemlékezésében. 1935-ben került gyakornokként a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárába, előbb a Referenzs, majd a Feldolgozó osztályra. 1939-től a Kézirattár munkatársa, 1962-től nyugdíjba vonulásáig (1970) annak vezetője volt. Nevéhez fűződik többek között a magyarországi kéziratok országos központi katalogizálása, a kézirat-publikációk bibliográfiájának a gyűjtése, a külföldre került magyar eredetű kódexek lelőhely szerinti katalogizálása. Szerepet vállalt a kézirattári anyagok nyomtatott katalógusainak elkészítésében, több hazai és külföldi kiállítást rendezett, számtalan előadást tartott itthon és a nagyvilágban egyaránt.

Az OSZK által szervezett tanfolyamokon írástörténetet, és könyvdíszítést tanított, az ELTE BTK-n pedig kézirattant. A brüsszeli *Scriptorium* évenként megjelenő nemzetközi kodikológiai bibliográfiája, a *Bulletin codicologique*⁶¹ magyar referenseként 1962-től 1982-ig megközelítőleg 300 referátumot készített. Állandó munkatársa volt a *Gutenberg Jahrbuch*nak,⁶² a *Lexikon des gesamten Buchwesens* új kiadásának,⁶³ s rendszeresen írt a *Biblios*⁶⁴ és a *Marginalien*⁶⁵ című neves nemzetközi szakfolyóiratoknak.

Eleinte a 19–20. századi magyar irodalom jelentette kutatásai fő gerincét, majd a munkakörével járó rendszeres tárlatvezetői tevékenysége lökést adott a kódexírás tanulmányozásához, melyhez egyetemi éve alatt professzorától, Horváth Jánostól kapott igazi útravalót.⁶⁶ Maga így fogalmazta meg a kódexek iránti

érdeklődésének kialakulásához vezető utat: „Szerettem volna többet tudni az egyes kódexekről, és saját megfigyeléseim alapján alakítani ki véleményemet. Eleinte inkább a művészettörténész szemével néztem az ékes kezdőbetűket, a miniatűrakat, a különféle díszítéseket. Később figyelmemet a scriptorok, vagyis a másolók kézírásának egymástól eltérő formája vonta magára. Kutatni kezdtem: hány másoló keze nyomát lehet felfedezni különféle kötetekben, mit tudunk róluk, ismerjük-e nevüket, személyüket, származásukat, s hogy ki volt a mesterük, melyik városban sajátították el és gyakorolták a kódexírás művészetét? Lassan szenvedélyemmé vált ez a vizsgálgatás.”⁶⁷

Férjéhez hasonlóan rengeteg külföldi tanulmányúton vett részt⁶⁸ és széles körű tudományos kapcsolatra tett szert. Kiterjedt levelezést folytatott a világ jeles kutatóival, és a házaspárt is rendszeresen felkeresték a Magyarországra látogató neves kodikológusok.

Az 1978-ban megjelent, *Humanista kódexek nyomában* című életrajzi művének fejezetei kiválóan szemléltetik Gárdonyi Klára addigi munkásságának gyümölcseit: *A kezdetek; A római Arrianus-kódex (Egy angol tudós corvinát talál); Petrus Cenninius, Mátyás király kódexmásolója; A párizsi Petrarca-Dante-kódex; A corvinák többi másolója; Az első olaszországi tanulmányút corvina ügyben (1964); Cyprianus és Martialis; Nagy tervek és megvalósulásuk: a Bibliotheca Corviniana; Bécsi ösztöndíjam és a velencei konferencia (1970); Nyugatnémet körút és Belgium; Az írás- és miniatűrattörténeti kutatások szintézise; A második olaszországi tanulmányút (1973); Spanyolország, Párizs és ismét Belgium; Bartholomaeus Fontius; Franciscus di Castello Italico de Mediolano; A címerek tanúsága; Vitéz János könyvtára; A legújabb eredmények – újabb problémák.*⁶⁹

1970-től az MTA Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottság tagja, 1973-ban lett az irodalomtudományok kandidátusa,⁷⁰ 1990-ben szerezte meg az irodalomtudományok doktora akadémiai fokozatot.⁷¹ Az ELTE aranydiplomájának, valamint a férjével közösen kapott – már említett – magas állami kitüntetések és a Munka Érdemrend bronz fokozatának birtokosa.

„Minden tudományos kutatás útja végtelen messzeségbe vezet, ki hosszabb, ki rövidebb ideig járhat rajta”⁷² – Gárdonyi Klárának 82 év adatott meg. 1993. december 4-én Budapesten tért örök nyugalomra.⁷³

„Bosszantott, hogy a Corvina Könyvtárról szóló feldolgozások nem foglalkoztak az állomány nagyságával. Erről akartam írni, de nem többet, mint egyetlen tanulmányt”⁷⁴ – Csapodi Csaba⁷⁵ és Csapodiné Gárdonyi Klára⁷⁶ könyveinek időrendi bibliográfiája⁷⁷

Csapodi Csaba

CSAPODI Csaba: Az Eszterházyak alsólendvai uradalmának gazdálkodása a XVIII. század első felében. Budapest, Kovács Nyomda, 1933. 51 p. (Tanulmányok a magyar mezőgazdaság történetéhez; 6.)

CSAPODI Csaba: A legnagyobb magyar. Budapest, Stádium Nyomda, 1941. 124 p. (Nemzeti Könyvtár; 38–39.)

CSAPODI Csaba: Társadalmi kérdés és katolicizmus Magyarországon. Budapest, Egyetemi Nyomda, 1941. 58 p. (Balassi Bálint Könyvtár; 3.)

CSAPODI Csaba: Bars megye verebélyi járásának nemzetiségi viszonyai az újkorban. Budapest, Magyar Történettudományi Intézet, 1942. 85 p. Klny. a Magyar Történettudományi Intézet 1942. évi évkönyvéből. Szerk. Deér József. Budapest, Magyar Történettudományi Intézet, 1942. 673–755. p.

CSAPODI Csaba: Eszterházy Miklós nádor 1583–1645. Budapest, Franklin Társulat, 1942. 172 p. (Magyar életrajzok)

CSAPODI Csaba: A magyar barokk. Budapest, Magyar Könyvszemle Társaság, 1942. 76 p. (Kincsesár; 16.)

CSAPODI Csaba et al.: Egyetemes Tizedes Osztályozás (ETO) ismertetése. Az Országos Könyvtári Központ könyvtárstanfolyama 1951. október 1. – december 22. Előadások. Budapest, Országos Könyvtári Központ, 1951. 131 p.

CSAPODI Csaba: Conservation of the manuscript and old book collections at the library of the Hungarian Academy of Sciences. Methods and results, 1949–1964. = Állományvédelmi módszerek és eredmények az Akadémiai Könyvtár Kézirattárában és Régi-könyv Gyűjteményében, 1949–1964. Budapest, MTAK, 1965. 46 p., 32 t. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei; 44.)

Csaba CSAPODI – (trans.) Imre GOMBOS: The Corvinian Library. History and stock. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1973. 516 p. (Studia humanitatis; 1.)

CSAPODI Csaba: A „Magyar Codexek” elnevezésű gyűjtemény (K 31 – K 114). Budapest, MTA Könyvtára, 1973. 133 p. (A Magyar Tudományos Akadémia

Könyvtára Kézirattárának katalógusai; 5.)

CSAPODI Csaba: Az Anonymus-kérdés története. Budapest, Magvető Kiadó, 1978. 162 p. (Gyorsuló idő)

CSAPODI Csaba: A Janus Pannonius-szöveggyománny. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1981. 108 p. (Humanizmus és reformáció; 10.)

CSAPODI Csaba: A budai királyi palotában 1686-ban talált kódexek és nyomtatott könyvek. Budapest, MTA Könyvtára, 1984. 112 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei; 15/90.)

Csaba CSAPODI: Catalogus collectionis codicum Latinorum et Graecorum. Budapest, MTA Könyvtára, 1985. 283 p., 18 t. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattárának katalógusai; 16.)

CSAPODI Csaba: Gróf Zichy Nándor élete és politikája, 1828–1911. Budapest, Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközössége, 1993. 160 p. (METEM-könyvek; 4.)

Csapodiné Gárdonyi Klára

CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára (képek leírása és magyarázata) – GERÉB László (ford.) – MEZEY László (jegyz.): Képes Krónika. A magyarok régi és legújabb tetteiről, eredetükről és növekedésükről, diadalaikról és bátorságukról, 1358. Budapest, Magyar Helikon Kiadó – Európa Kiadó, 1971. 197, [4] p., [18] t. (Helikon csillagok)

CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Humanista kódexek nyomában. Budapest, Magvető Kiadó, 1978. 145 p. (Gyorsuló idő)

CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Az európai kódexfestő művészet. Budapest, Corvina Kiadó, 1981. 46 p. 100 t.

Klára CSAPODI GÁRDONYI – (übers.) Franz GOTTSCHLIG: Europäische Buchmalerei. Budapest, Corvina Kiadó, 1982. 57 p. 102 t.

CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára – (übers.) Zsigmond NYÁRY: Die Bibliothek des Johannes Vitéz. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1984. 181 p., 80 t. (Studia humanitatis; 6.)

Klára CSAPODI-GÁRDONYI – (tű.) Maria AUGUSTYNOWICZ-KERTÉSZ: Iluminowane kodeksy europejskie. Budapest, Corvina Kiadó, 1984. 57 p., 100 t.

DERCSÉNYI Dezső, KRISTÓ Gyula, CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára (a kísérőtanulmányokat írta) – KRISTÓ Gyula (a jegyz. írta) – BELLUS Ibolya (ford.): Képes krónika. Budapest, Európa Kiadó, 1986. 561 p. (Pro memoria)

Csapodi Csaba és Csapodiné Gárdonyi Klára

CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára (a bev. tanulmányt és „A fennmaradt hiteles korvinák ismertetése” c. jegyzéket írták): *Bibliotheca Corviniana* (1490–1990). Nemzetközi Corvina kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban Mátyás király halálának 500. évfordulójára (1990. április 6. – október 6.). Budapest, OSZK, 1990. 161 p.

CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: *Bibliotheca Hungarica. Kódexek és nyomtatott könyvek Magyarországon 1526 előtt*. Budapest, MTA Könyvtára.

1. köt. Fennmaradt kötetek 1. A–J. 1988. 447 p.
2. köt. Fennmaradt kötetek 2. K–Z. Lappangó kötetek. 1993. 448 p.
3. köt. Adatok elveszett kötetekről. 1994. 360 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei; 23/98., 31/106., 33/108.)

CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: *Ariadne. A középkori magyarországi irodalom kéziratának lelőhelykatalógusa*. Budapest, MTA Könyvtára, 1995. 141 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei; 34/109.)

Bibliotheca Corviniana (14 kiadás, 5 nyelven 1967–1990 között)

1. CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára – SZÁNTÓ Tibor: *Bibliotheca Corviniana*. Budapest, Magyar Helikon, 1967. 386 p.
2. Csaba CSAPODI – Klára CSAPODI-GÁRDONYI – (übertr.) Géza ENGL, Tibor RUSZ: *Bibliotheca Corviniana. Die Bibliothek des Königs Matthias Corvinus von Ungarn*. Budapest, Corvina Kiadó, 1969. 393 p.
3. Csaba CSAPODI – Klára CSAPODINÉ GÁRDONYI – (übertr.) Géza ENGL, Tibor RUSZ: *Bibliotheca Corviniana. Die Bibliothek des Königs Matthias Corvinus von Ungarn*. München – Berlin, Herbig Verlag, 1969. 393 p.
4. Csaba CSAPODI – Klára CSAPODINÉ GÁRDONYI – (trans.) Zsuzsanna HORN: *Bibliotheca Corviniana. The Library of King Mathias Corvinus of Hungary*. Budapest, Corvina Kiadó, 1969. 398 p.
5. Csaba CSAPODI – Klára CSAPODINÉ GÁRDONYI – (trans.) Zsuzsanna HORN: *Bibliotheca Corviniana. The Library of King Mathias Corvinus of Hungary*. Shannon, Irish University Press, 1969. 398 p.
6. Csaba CSAPODI – Klára CSAPODINÉ GÁRDONYI – (trans.) Zsuzsanna HORN: *Bibliotheca*

Corviniana. The Library of King Mathias Corvinus of Hungary. New York – Washington, F. A. Praeger, 1969. 398 p.

7. CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: *Bibliotheca Corviniana*. 2. jav. kiad. Budapest, Corvina Kiadó, 1976. 320 p.
8. Csaba CSAPODI – Klára CSAPODINÉ GÁRDONYI – (übers.) Henriette und Géza ENGL, Martha PUSZTAI: *Bibliotheca Corviniana. Die Bibliothek des Königs Matthias Corvinus von Ungarn*. 2. neubearb. Aufl. Budapest, Corvina Kiadó – Magyar Helikon Kiadó, 1978. 334 p.
9. CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: *Bibliotheca Corviniana*. 3. bőv. kiad. Budapest, Corvina Kiadó, 1981. 326 p.
10. Csaba CSAPODI – Klára CSAPODINÉ GÁRDONYI – (tl.) Eszter ŁAWNİK: *Bibliotheca Corviniana. Biblioteka króla Macieja Korwina*. Wrocław – Budapest, Ossolineum – Magyar Helikon Kiadó – Corvina Kiadó, 1981. 526 p.
11. Csaba CSAPODI – Klára CSAPODINÉ GÁRDONYI – (trans.) Zsuzsanna HORN: *Bibliotheca Corviniana. The library of king Matthias Corvinus of Hungary*. 2. rev. ed. Budapest, Corvina Kiadó – Magyar Helikon Kiadó, 1981. 334 p.
12. Csaba CSAPODI – Klára CSAPODINÉ GÁRDONYI – (übers.) Henriette und Géza ENGL, Martha PUSZTAI: *Bibliotheca Corviniana. Die Bibliothek des Königs Matthias Corvinus von Ungarn*. 3. neubearb. Aufl. Budapest, Corvina Kiadó – Magyar Helikon Kiadó, 1982. 338 p.
13. Csaba CSAPODI – Klára CSAPODINÉ GÁRDONYI – (trans.) Émilie MALAGUTI, Pierre VANIER: *Bibliotheca Corviniana. La bibliothèque du roi Mathias Corvinus de Hongrie*. Budapest, Corvina Kiadó – Magyar Helikon Kiadó, 1982. 340 p.
14. CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: *Bibliotheca Corviniana*. 4., bőv., átdolg. kiad. Budapest, Helikon Kiadó, 1990. 562 p.

„Ha valami nehézség, fennakadás van kutatásainkban, rögtön tanácsot kérhetünk egymástól”⁷⁸ – interjú Csapodi Csabával és Csapodiné Gárdonyi Klárával⁷⁹

Kérdező: *Kevés olyan magyar könyvtártörténészt tudunk említeni, akinek a nevét külföldön is jól ismerik. Ezek közé tartozik a Csapodi házaspár; dr. Csapodi Csaba és dr. Gárdonyi Klára. Őket kerestem*

fel Hegyalja úti otthonukban és érdeklődtem könyvtárosi pályájukról. Azt szeretném megtudni, hogyan indultak el, hogyan kerültek a szakmába. Először talán Csapodiné kérdezem meg.

Csapodiné Gárdonyi Klára: Édesapám⁸⁰ történész volt, egyrészt Budapest Főváros Levéltárának a vezetője, másrészt a segédtudományokat adta elő az egyetemen. Én nem szerettem volna könyvtáros lenni, tanárnak készültem, de ebben az időben nehéznek bizonyult tanári állást kapni. Az egyetemen magyarnémet szakot végeztem, különösen a magyar irodalmat kedveltem meg és vonzódtam a tudományos munkához is. Horváth János⁸¹ tanítványaként hozzá írtam doktori értekezésemet. Édesapám elvitt Fitz Józsefhez,⁸² a Széchényi Könyvtár főigazgatójához, aki megengedte, hogy fizetés nélküli gyakornokként az intézmény dolgozója legyek. Nagyon hamar megkedveltem a kollégákat és a könyvtári munkát. Először a feldolgozó osztályon kaptam feladatot, később a kéziratárba kerültem.

Kérdező: *És Te, kedves Csaba, hogy indultál el?*

Csapodi Csaba: Meg kell mondanom, a családi légkör nem terelt engem sem a könyvtárosság, sem a történelem felé, ugyanis a családom természettudományos beállítottságú volt. Édesapám orvos volt,⁸³ a testvéreim orvosként,⁸⁴ mérnökként, fizikusként, matematikusként⁸⁵ végeztek. Apám bizonyos polihisztori érdeklődéssel bírt, így az egész családtól, illetve különös módon, ami aztán egész életemre maradt, orvos bátyámtól kaptam az első orientációt, aki kb. olyan 13–14 éves koromban bérletet szerzett nekem az Omnia Közművelődési Egyesület budapesti műemlékekről szóló előadás-sorozatára. A mai napig megőriztem az érdeklődést az építészettörténet iránt, bár konkrétan nem foglalkoztam vele. Hogy mégis történész lett belőlem, az annak köszönhető, hogy a középiskola utolsó három évében egy kitűnő magyar történettudós, Balanyi György⁸⁶ tanított. Ő keltette fel az érdeklődést bennem, ő adta az első témát önképzőkori dolgozatként az Anonymus-kérdésről, amiről ötven évvel később aztán könyvet írtam.⁸⁷ Az egyetemen történelem–földrajz szakos hallgató voltam és tanári oklevelet is szereztem a doktorátus mellett. Professzoraim közül elsősorban Domanovszky Sándor⁸⁸ kell megemlítenem, de Szekfü Gyula,⁸⁹ Hajnal István⁹⁰ és a többi nagynevű egyetemi tanár is mentoraik közé tartozott. Az egyetem elvégzése után egy évre Bécsbe kaptam kutató ösztöndíjat.⁹¹ Mindenkép-

pen történésznek, azon belül levéltárosnak készültem. Hogy mégsem levéltáros lett belőlem, annak külső körülmények voltak az okai. Abban az időben nagyon nehéz volt elhelyezkedni. Én az ún. ÁDOB-gyakornokok⁹² közé kaptam kinevezést a Széchényi Könyvtárba, és itt azután nagyon megszerettem a könyvtárosi munkát.

Kérdező: *1934-ben került Fitz József a Széchényi Könyvtár élére, és tudtommal nagy változások kezdődtek a könyvtár életében, elsősorban az ő kezdeményezésére. Ezeket ti mind a ketten tapasztalatból ismertétek meg. Szeretném, ha valamit mondanátok erről.*

Csapodiné Gárdonyi Klára: Fitz József megismervén a Széchényi Könyvtár idejétmúlt feltáró rendszerét, az ún. müncheni katalógust, amely visszanyúlt az előző század közepéig, elhatározta, hogy modernizálni fogja a könyvtárat. Tanulmányútra kiküldte Goriupp Aliszt⁹³ Németországba, aki nagyon érdekes és fontos ismeretekkel tért onnan vissza. Létezett ugyanis egy speciális berendezés, aminek ma talán már a nevét sem ismerik, ez volt az adréma-gép.⁹⁴ Az adréma olyan sokszorosító készülék volt, amellyel könyvtári cédulákat lehetett többszörözni. Amikor a Széchényi Könyvtárba kerültem, éppen akkor érkezett haza Goriupp a németországi útjáról és tartott nekünk egy előadást,⁹⁵ amelyből megtudtuk, hogy az adrémával teljesen újjá lehetne szervezni a Széchényi Könyvtár katalógusát. A katalógus a könyvtár lelke, és az legfontosabb, hogy könnyen használható és hozzáférhető legyen.

Csapodi Csaba: Talán annyit hozzáfűznék ehhez, hogy egyébként Fitz József nem a németországi könyvtári rendszert követte, hanem az akkor sokkal modernebbnek számító angol-amerikai rendszert.

Csapodiné Gárdonyi Klára: Nem az adréma volt az egyetlen újítás vagy újdonság abban az időben, amikor odakerültem. Nagyon megragadott például Hoffmann Edithnek⁹⁶ is egy előadása,⁹⁷ amelyben arról beszélt, hogy a Széchényi Könyvtár megvásárolta a Kálmáncsehi Kódexet. A Kálmáncsehi Kódex egy XV. századi, ragyogóan díszített kódex, amely ma is a könyvtár egyik legszebb darabja. A megvásárlása úgy vált lehetségessé, hogy a könyvbarát, könyvkedvelő Todorescu Gyula⁹⁸ özvegye az összes ékszerét a könyvtárnak ajándékozta, és ennek az árából tudták megvenni a kódexet. A Kézirattárban közelebbi kap-

csolatba kerültem a kódexekkel, melyeket tárlókban állítottak ki. Akkoriban került vissza hozzánk Bécsből több magyar vonatkozású kódex, illetve azoknak egy része, így például az Anonymus Képes Krónika és 14 corvina.⁹⁹ Több kiállítást rendezett a könyvtár, melyeken a látogatóknak ezeket be kellett mutatni. Mivel gyakran nekem kellett kalauzolni a magyar és a külföldi látogatókat, és elmagyarázni nekik, mi ezeknek a kódexeknek a tulajdonképpeni jelentősége, én meg akkoriban kezdtem elmélyültebben foglalkozni a kódexekkel.

Kérdező: *Ebben az időben ismertétek már egymást?*

Csapodiné Gárdonyi Klára: Természetesen. Nem volt olyan nagy létszámú a könyvtár, hogy a fiatalok ne ismerték volna egymást valamennyien, de még nagyon távol voltunk attól, hogy jövőbeni terveket szövögezzünk.

Kérdező: *Csaba, Te már abban az időben is foglalkoztál a corvinákkal vagy csak később kezdtél?*

Csapodi Csaba: Nagyon messze álltam akkor még a kódexektől és a corvináktól, hiszen mint történész az újkori magyar művelődéstörténetre, azon belül főleg gazdaság- és társadalomtörténetre specializálódtam. A könyvtárban a feldolgozó osztályra kerülve egyike voltam annak a három könyvtárosnak, akik – tekintettel arra, hogy Fitz József bevezette a decimális szakrendszert – megtanultuk a szakozást a Szabó Ervin Könyvtárban.¹⁰⁰ Ettől kezdve decimális szakozóként működtem. Mivel pedig könyvtárba kerültem és nem levéltárba, ahogy eredetileg gondoltam, fokozatosan felébredt bennem az érdeklődés a könyv mint forrás iránt; nem olyan értelemben, mintha könyvtörténész lettem volna, hanem a könyvek tartalmát mint a művelődés extra történetanyagát kezdtem vizsgálni. Eből készítettem később a habilitációmát. A Széchényi Könyvtárban 1939 őszéig dolgoztam, akkor áthívtak az Országos Magyar Történeti Múzeumba. Ott *Zichy István*¹⁰¹ mellett alkalmaztak néhány évig, amíg a Teleki Pál Tudományos Intézet¹⁰² keretein belül megalakult a Magyar Történettudományi Intézet. Ide 1942 végén hívtak át, és hét esztendő tölthettem el. 1949-ben azért kellett elhagynom az intézetet, mert az új kádereknek készítették elő a helyeket, és sok embert menesztettek a régiek közül. Szabadon választhatam, hogy hová akarok kerülni, így visszamentem a Széchényi Könyvtárba. Nem tartott sokáig e kitérő,

és közben rövid ideig még az Egyetemi Könyvtárban is megfordultam, majd 1950 elején elhelyezkedtem az Akadémiai Könyvtárban. Eleinte az MTA-n is decimális szakozó voltam, majd a szakozó csoport vezetője lettem. 1954-ben a Kézirattár keretén belül megszerveztam a régi könyvgyűjteményt, aztán itt dolgoztam egészen a nyugdíjba menetelemig.

Kérdező: *Arról nem beszéltek, hogy mikor házasodtatok össze? Még mind a ketten a Széchényi Könyvtárban dolgoztatok?*

Csapodiné Gárdonyi Klára: 1938-ban házasodtunk össze, mindketten a nemzeti könyvtár munkatársaként. Többször kirándulgattunk más könyvtárosokkal együtt, és azon kívül abban az időben még a munkánk is egymáshoz kapcsolódott, mivel mind a ketten a feldolgozó osztályon voltunk. Tulajdonképpen ez szolgált annak okául, hogy egyikünknek el kellett hagynia a feldolgozó osztályt, mert házastársak nem lehettek egymás beosztottjai.

Kérdező: *A corvinákkal tudományos fokon mikor kezdtetek foglalkozni? Egymást kölcsönösen buzdítottátok erre, vagy véletlenül találkozott az érdeklődési körötök ezen a téren?*

Csapodiné Gárdonyi Klára: Az érdeklődési körünk teljesen véletlenül találkozott. 1956 után megjelent egy cikk arról, hogy egy angol tudós talált egy corvinát.¹⁰³ Ez valósággal úgy hatott rám, mint egy villámcsapás, miért angol tudósok találnak corvinát, és mi, magyarok pedig miért nem? Elkezdtem az angol tudós cikkével foglalkozni, amelyben néhány kisebb hibát is találtam, és azután nekifogtam átolvasni az egész corvina-irodalmat. Elsősorban a corvinák írása iránt érdeklődtem. Feltűnt, hogy több corvinának azonos az írása, de sehol sem találtam egy alapvető, összefoglaló tanulmányt a XV. századi írásokról vagy a corvináknak az írásáról. A corvinák illuminálása is érdekelt, mert bár az írást fontosabbnak tartottam, mivel többet árult el az emberek egyéniségéből, mint az illuminálás, ami művészi munka, és az egyik szakom művészettörténet is volt, az írást illetően pedig édesapám érdeklődése hatott rám utólag, és ez is nagyon foglalkoztatott.

Csapodi Csaba: A kódexekkel és corvinákkal aránylag későn kezdtem el foglalkozni, akkor, amikor újra visszakerültem a könyvtárosi pályára, és elhatároztam, hogy a könyvtártörténet felé indulok el. Ez

kapcsolódott ugyanis leginkább a munkakörömhöz, a középkori magyar könyvtártörténethez. Nagyszabású anyaggyűjtést kezdtem, témákat jelöltem ki megoldandó kérdésekhez. Ilyen kérdések között bukkant elém Hoffmann Edith kitűnő munkájának, a *Magyar bibliofileknek*¹⁰⁴ egy kitétele, miszerint a Corvina Könyvtárról már mindent tudunk, csak azt nem, hogy mekkora volt. Ez rendkívül meglepett, hogy ha egy könyvtárról mindent tudunk, csak azt nem, hogy mekkora volt, tulajdonképp semmit sem tudunk. Egy könyvtár ugyanis lehet kétszáz kötetes gyermekkönyvtár vagy sok millió kötetes világkönyvtár is. Először azt a kérdést akartam megoldani, hogy ténylegesen mekkora lehetett a Corvina Könyvtár. Igen ám, csak hogy ehhez meg kellett ismernem a teljes corvina-irodalmat, és meg kellett próbálni a fennmaradt adatokból ismert corvinák összegyűjtését. Az állomány rekonstrukciója végeredményben több évtizedre szóló kutatási feladatot szabott rám.

Kérdező: Csapodiné említette az angol tudóst, aki corvinát fedezett fel. Úgy tudom, ő maga nem egy, hanem 10–14 corvinát talált meg. Nagyon érdekelne, hogy hogyan lehet azonosítani egy corvinát? Hogyan lehet egy kódexről megállapítani, hogy corvina, ha nincs benne Mátyás király jellegzetes címere?

Csapodiné Gárdonyi Klára: Ha az összes talált corvinákról beszélnek, az nagyon sok időt venne igénybe, de egyet elmondok. Az említett írás alapján az addig ismert corvinák között 8 olyan kódexet találtam,¹⁰⁵ amelyet kétségkívül ugyanaz a másoló írt le, mégpedig hol úgy, hogy leírta a nevét, hol úgy, hogy nem. Elhatároztam, hogy ennek a másolónak minden ismert kódexét meg fogom vizsgálni. Amikor elkerültem a Vatikáni Könyvtárba, kikértem azt a kódexet,¹⁰⁶ amelyet *Petrus Cenninius*¹⁰⁷ írt le, az a bizonyos másoló. Rögtön láttam, hogy ez egy corvina-kötet, mert bár címet már nem tartalmazott, de a koronát igen, a kivakart címer felett. Minden kétséget kizáró megállapításomhoz még az is hozzájárult, hogy a lapszéleken lévő megjegyzésekben felismertem Vitéz János kézírását. Bár ez messzebbre vezető téma, tudniillik később aztán Vitéz Jánossal és írásaival foglalkoztam.

Kérdező: Mindketten gyakran jártatok külföldi tanulmányúton, például Bécsben, Madridban és Olaszországban. Hogy sikerült eljutnotok ennyi helyre? Hazai vagy külföldi ösztöndíjakkal vagy saját pénzeteken utaztatok, és hány külföldi könyvtárban jártatok?

Csapodi Csaba: Részben hazai, részben külföldi ösztöndíjjal utaztunk, de előfordult a saját költségviselés is. Az említett helyekhez sorolhatnám még Svédországot, Svájcot, Lengyelországot, Csehszlovákiát, Franciaországot, Belgiumot is. Egyikünk vagy másikunk, vagy együtt jártunk ezeken a helyeken. Hogy összesen hány városban és hány könyvtárban? Ezt nem tudnám most megmondani.

Kérdező: Az nagyon érdekelne, hogy mennyire segítettek egymást a corvina kutatásokban? Munkátokban nagy hasznot jelentett, hogy megbeszélhettétek egymással a problémákat?

Csapodiné Gárdonyi Klára: Nagy hasznot, sok segítséget jelentett, hogy amikor írtunk egy cikket, az első lektorálást egymásnak végeztük, mi ellenőriztük a másik tanulmányát. Ha hibát találtunk, megbeszéltük, ha tudtunk valamit még hozzátenni, akkor megtettük. Beosztottuk magunk között az országokat, hogy a még meg nem talált corvinákról, vagy azokról, amelyekről tudtuk, hogy valahol lenniük kell, levelezést indítsunk. Bizonyos országokba Csaba írt, más országokkal én leveleztem. Így értesültünk például arról, hogy 1964-ben árverezni fogják Londonban az egyik ismert corvinát, amit ennek eredményeképpen sikerült is megszereznie a Széchényi Könyvtárnak.¹⁰⁸

Kérdező: Nagyon sokan vannak, akik a Mátyás korabeli könyvkultúráról csak a Bibliotheca Corvinianat ismerik. De ha jól tudom, mind a ketten foglalkoztatok egyéb könyvtárakkal is. Szeretném, hogyha egypár szót erről is szólnátok.

Csapodiné Gárdonyi Klára: Mivel kiderült, hogy a Corvina Könyvtár sohasem jöhetett volna létre Vitéz János egyénisége nélkül, Vitéz János könyvtárával kezdtem foglalkozni. Róla mintegy negyven év óta senki sem írt, ezért szükségét láttam újabb kutatásokat végezni, mert sejtettem, hogy Vitéz János is több kötetet birtokolt, mint amennyit ismertünk. Sikerült megállapítanom, hogy az Egyetemi Könyvtárban sokkal több corvina van, mint amennyit eddig gondoltunk. Vitéz János ugyanis állandóan emendálta, vagyis javította a corvina könyveit. Átnézve az Egyetemi Könyvtárnak azokat a kódexeit, amelyek Törökországból kerültek vissza a múlt században,¹⁰⁹ több esetben is megállapítottam, hogy Vitéz János írása található bennük.¹¹⁰ Ez azonban nem jelenti azt, hogy Vitéz-kódexek voltak, hanem épp azt, hogy ezek corvinák voltak. Így a tudósok által korábban elfogadott

11 kódex helyett jelenleg legalább 14 vagy 15 olyan kódex létezik, amely corvina.¹¹¹ Ez volt az egyik forrása annak, hogy újabb corvinákat lehetett találni. Ezen kívül sokat okultunk azokból a levelekből is, amelyeket a külföldi könyvtárakban dolgozó tudós könyvtárosokkal folytattunk. Külön ki kell emelnem az oxfordi Bodleian Könyvtár levéltárosát, *Albinia de la Mare*-t,¹¹² akinek segítségével egy corvináról és három Vitéz-kódexről szereztünk tudomást.¹¹³ Egy Svájcban élő, ismeretlen magyar honfitársunk, *Filep Ottó* pedig arról értesített minket, hogy amikor Uppsalában járt, egy kiállításon látott egy corvinát.¹¹⁴ Kiderült, hogy egy későbbi kódexről van szó, de mi corvinának számítjuk nemcsak a Mátyás életében keletkezett, hanem mindazon kódexeket, amelyek 1526-ig a budai könyvtárba kerültek.

Csapodi Csaba: A Bibliotheca Corvinianán kívül más magyarországi humanista könyvtárakkal is foglalkoztam, például *Filipecz János* könyvtárával,¹¹⁵ *Bakócz Tamás*éval¹¹⁶ és másokéval. Elsősorban azonban *Janus Pannonius*szal.¹¹⁷ Sevillában rábukkantam egy Janus Pannonius tulajdonában lévő, saját kezű bejegyzéseivel ellátott kódexre, amely a verseit és leveleit tartalmazta.¹¹⁸ Ennek hatására azután kicsit elkezdtem a filológia területére is, mert a Janus Pannonius-szöveghagyományt is feldolgoztam. A humanista könyvtárakon kívül megemlíthetem azt is, hogy évek óta vezetek egy olyan gyűjtőmunkát, amely valamennyi 1526 előtti, Magyarországon fellelhető kódex, nyomtatott könyv, illetve az ezekre vonatkozó adatok számbavételére irányul, tehát a korpuszát rekonstruálja a felismerhető középkori magyarországi könyvállománynak.

Kérdező: *Most már mind a ketten nyugdíjban vagytok. Ez azt jelenti, hogy abbahagytátok a corvina-kutatást és az egyéb szakmai munkát?*

Csapodi Csaba: Egyáltalán nem, sőt. Most már „felszabadulva” a könyvtári adminisztratív jellegű munka alól minden erőnket és energiánkat a kutatásra tudjuk fordítani. Ez ad igazi tartalmat az életünknek, és legalább nem unatkozunk. Továbbra is sokat utazunk külföldön és belföldön egyaránt, és számos publikációnk éppen mostanra érett be.

Kérdező: *Szeretnék még arról is hallani, hogy hány könyvetek, mennyi publikációtok jelent meg és hányféle nyelven?*

Csapodiné Gárdonyi Klára: Az első nagyobb mű, ami megjelent, az a Bibliotheca Corviniana volt. A kötetet a Helikon Kiadónak és Szántó Tibor erélyességének köszönhetően sikerült létrehozni. Eddig 13 kiadás látott napvilágot, és megjelent németül, franciául, lengyelül és angolul. Majdnem mindegyikből több kiadás is készült, a franciából egy. Kutatásaim történetét a *Gyorsuló idő* sorozatban megjelent Humanista kódexek nyomában című műben foglaltam össze. Mióta nyugdíjas vagyok, írtam egy tanulmányt az európai miniatúra-művészetről¹¹⁹, 1984 végére pedig az Akadémiai Kiadó gondozásában jelent meg a Vitéz János könyvtáráról¹²⁰ készített munkám, melyen közel egy évtizedig dolgoztam.

Csapodi Csaba: Klári szerényen elhallgatta – ha már számokról beszélgetünk –, hogy a Scriptorium magyarországi munkatársaként folyamatosan szállítja a szerkesztőségnek a könyv- és tanulmányismertetéseket. Eddig mintegy kétszáz azoknak az ismertetéseknek a száma, amelyeket egyéb – legalább száz – tanulmánya mellett írt. Nekem is van vagy háromszáz kisebb-nagyobb tanulmányom és talán húsz önálló könyvem, amelyek közül az említett Janus Pannonius-kötetet és a Bibliotheca Corvinianát szeretném kiemelni, továbbá a Corviniana Libraryt, amely összefoglaló gyűjteménye a fennmaradt, elveszett, hiteles, képes stb. corvinának. A felsorolt munkák, ha kettőnket egybe veszem, akkor a magyaron kívül tíz különböző európai nyelven jelentek meg, és Magyarországon kívül 13 országban publikáltunk.

Kérdező: *Hálás lennék, ha valamit szólnátok arról, hogy mennyiben ismerte el a tudományos világ a munkásságotokat. Ha jól emlékszem egyetemi tanári cím, akadémiai jutalom, kandidátusság és egyebek jöhetnek itt szóba.*

Csapodiné Gárdonyi Klára: Amikor nyugdíjba mentem a Széchényi Könyvtártól, akkor kormánykitüntetéset kaptam. Utána írtam meg a kandidátusi értekezésemet, melyet 1973-ban védtem meg. 1976-ban akadémiai elnöki jutalmat kaptam, Csabával megosztva. Ezt arra használtuk fel, hogy egy nagyobb külföldi utat tettünk, amelyből szintén nem kapcsoltuk ki a kutatást sem.

Csapodi Csaba: Nem panaszkodhatom az elismerés hiányára, egyetemi tanári címmel rendelkezem. Történész létemre – különös módon – az irodalomtudományok doktora lettem, aminek az az oka, hogy

a könyvtártörténet az akadémiai rendszerben az irodalomtudományhoz tartozik. És én is kaptamománykitüntést.

Kérdező: Rendkívül sok érdekeset hallottunk a tudományos kutatásaitokról, de úgy érzem, hogy valami kimaradt ebből a beszélgetésből. Nemcsak kutatók, hanem könyvtárosok is vagytok. Beszelnének még a könyvtárosi pályafutásotokról, annál is inkább, hiszen mind a ketten kéziratári osztályvezetőként dolgoztatok két legnagyobb könyvtárunkban.

Csapodiné Gárdonyi Klára: A Széchényi Könyvtárban eltöltött 35 évből 33-at a Kézirattárban dolgoztam, nyolc évig annak vezetőjeként. A kéziratári munka rendkívül érdekes, talán még a könyvtári munkánál is érdekesebb, mert az ember olyan bepillantást kap az emberek lelkivilágába, amelyet a könyvekből sohasem kaphatna, mert a kéziratokban az emberek sokkal őszintébben nyilvánulnak meg. Máig örömmel gondolok arra, hogy a kezemben lehettek olyan levelek, amelyeket Széchényi vagy Petőfi, vagy Arany János írt valamikor.

Csapodi Csaba: Közel két évtizeden keresztül, 1958-tól 1975 végéig voltam a Kézirattár vezetője az Akadémiai Könyvtárban, de mindvégig nemcsak kéziratáros, nemcsak kutató, hanem könyvtáros is maradtam. Nem győzöm hangsúlyozni, hogy nagyon megszerettem ezt a pályát és a legszebb foglalkozások egyikének tartom. Főleg a tudományos könyvtárit, mert harmonikus egységbe olvad itt a józan gyakorlatiasság, az elmélet, a tudományos kutatás és a mások kutatásának a támogatása.

Kérdező: Hálásan köszönöm ezt a beszélgetést, mely rendkívül izgalmas volt, és kíváncsi vagyok, hogy továbbra is eredményesen dolgozzatok a magyar tudomány és a magyar könyvtárak javára.

Az interjú jegyzeteihez felhasznált irodalom

Akadémiai kislexikon 1–2. köt. Budapest, Akadémiai kiadó, 1989.

GERŐ Gyula (összeáll.): Magyar könyvtártörténeti kronológia 996–2007. 1–3. köt. Budapest, OSZK. 2009.

Magyar irodalmi lexikon 1–3. köt. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1963–1965.

Magyar művelődéstörténeti lexikon. Budapest, Balassi Kiadó. 2003–2014.

Magyar nagylexikon. 1–19. köt. Budapest, Magyar Nagylexikon Kiadó, 2003–2004.

TORZSAI Tamás – ZALA Imre: Könyv A–Z. A könyvkereskedelem kislexikona. Kísérleti tankönyv. Szerk. Zala Imre. Budapest, Tankönyvkiadó, 1973.

Új magyar életrajzi lexikon. Budapest, Magyar Könyvklub. 2001.

Továbbá: Hay Diana és Rozsondai Marianne (MTA Könyvtár és Információs Központ) e-mail útján történt szíves közlései.

Jegyzetek a teljes szöveghez

Az elektronikus dokumentumok letöltési ideje: 2017. április 24.

1. KISZL Péter – PATKÓSNÉ TÓTH Zsuzsanna: „Szép szellemi szolgálat ez” Marót Miklós (1928–2006) = Könyvtári Figyelő, 26. (62.) évf. 2016. 2. sz. 231–244. p.
http://epa.oszk.hu/00100/00143/00308/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2016_02_231-244.pdf
2. KISZL Péter – PATKÓSNÉ TÓTH Zsuzsanna: Borsa Gedeon, az ízig-vérig bibliográfus = Könyvtári Figyelő, 26. (62.) évf. 2016. 3. sz. 362–376. p.
http://epa.oszk.hu/00100/00143/00337/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2016_362-376.pdf
3. KISZL Péter – PATKÓSNÉ TÓTH Zsuzsanna: „A Széchényi Könyvtár nemcsak kenyeret adott nekem évtizedekig, hanem hivatást is” Kozocsa Sándor (1904–1991) = Könyvtári Figyelő, 26. (62.) évf. 2016. 4. sz. 512–522. p.
4. KISZL Péter – PATKÓSNÉ TÓTH Zsuzsanna: „Könyvtárosnak való vagyok, ez érdekel engem”. Walleshausen Gyula (1923–2010) = Könyvtári Figyelő, 27. (63.) évf. 2017. 1. sz. 68–83. p.
5. Ma a Könyvtár- és Információtudományi Intézet szervezeti egysége: <http://lis.elte.hu>
6. Ezt megerősíti az interjúban említettek közül a legkésőbb kiadott publikáció is: CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára – (übers.) Zsigmond NYÁRY: Die Bibliothek des Johannes Vitéz. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1984. 181 p., 80 t. (Studia humanitatis; 6.)
7. Riporter névmegjelölés hiányában az interjúk készítőjét és hangszalagról papírra rögzítőjét (a szövegek esetenkénti hiányossága, pontatlansága miatt szerkesztőről nem beszélhetünk) teljes bizonyossággal megállapítani nem lehetséges (a keletkezési körülményeket Borsa Gedeon sem tudta felidézni). A magnóról történt „személytelen” legépelés után a

szövegek gondozására egy esetben sem került sor, ezért is nehéz a szerzőség megállapítása (elválik a riporter, a kérdezett, a gépelő és a szerkesztett formában évtizedek után közlő szerzők személye). Gerő Gyula – a Marót-beszélgetés kivételével – az interjúk készítőjének egyértelműen Vértesy Miklóst tartja, ezt a kérdésfeltevések alapján Borsa Gedeon esetében mi is bizonyítottuk, s már most előre jelezzük, hogy a Vértesyvel foglalkozó gépirat minden bizonnyal öninterjú. A Voit-hagyatékra mint lelőhelyre magyarázatként Gerő további megállapítását tartjuk lényegesnek kiemelni: „*A nyolcvanas évek közepén Voit Krisztina a saját ötlete vagy mások ösztönzése alapján valamiféle oral history archívumot tervezett, természetesen a felvett szövegek közlésének szándékával is.*” A képet az is árnyalja, hogy jelen interjúban nem található utalás a Csapodiékkal – az Akadémiai Díj apropóján – a Vértesy Miklós által 1976-ban készített beszélgetésre (VÉRTESY Miklós: A Corvina Könyvtár kutatása. Beszélgetés a Csapodi házaspárral = Könyvtáros, 26. évf. 1976. 9. sz. 542–545. p.), továbbá nem kerül szóba a „Csapodi – Vértesy – Tóth”-ként emlegetett, 1985-ös könyvtárügyi áttekintéssel záródó hézagpótló történeti munka (CSAPODI Csaba – VÉRTESY Miklós – TÓTH András: Magyar könyvtártörténet. Budapest, Gondolat Kiadó, 1987. 541 p. <http://mek.oszk.hu/03100/03159/pdf/03159ocr.pdf>), ahogy A magyar országos ősymontatvány katalógus (Catalogus incunabulorum quae in bibliothecis publicis Hungariae asservantur, CIH) sem, amely 1970-ben jelent meg Sajó Géza, Soltész Erzsébet, Csapodi Csaba és Vértesy Miklós összeállításában.

8. ROZSONDAI Marianne: Csapodi Csaba és Csapodiné Gárdonyi Klára Magyar Örökség Díja, 2015 = Magyar Könyvszemle, 131. évf. 2015. 3. sz. 349. p. <http://real.mtak.hu/31225>
9. A Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének határozatai az 1976. március 30-i és az április 27-i ülésen. Előterjesztés az 1976. évi akadémiai díjak odaítélésére. Az elnökség 20/1976. számú határozata = Akadémiai Közöny, 25. évf. 1976. június 7. 7. sz. 113. p. <http://real-j.mtak.hu/8346>
10. Első kiadása: CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára – SZÁNTÓ Tibor: Bibliotheca Corviniana. Budapest, Magyar Helikon Kiadó, 1967. 386 p.
11. Vö. „Az utóbbi évtizedek hazai könyvtermésében kevés olyan kötet akad, amely nemzetközi siker tekintetében ezzel felvehetné a versenyt.” Forrás: KULCSÁR Péter: Csapodiné Gárdonyi Klára (1911–1993). = Irodalomtörténeti Közlemények, 98. évf. 1994. 1. sz. 144. p. http://epa.oszk.hu/00000/00001/00377/pdf/itk_EPA0001_1994_01_144.pdf
12. CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára:

Bibliotheca Hungarica. Kódexek és nyomtatott könyvek Magyarországon 1526 előtt. Budapest, MTA Könyvtára. 1. köt. Fönnmaradt kötetek 1. A–J. 1988. 447 p., 2. köt. Fönnmaradt kötetek 2. K–Z. Lappangó kötetek. 1993. 448 p., 3. köt. Adatok elveszett kötetekről. 1994. 360 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei; 23/98., 31/106., 33/108.) <http://real-eod.mtak.hu/333>

13. Csaba CSAPODI – (trans.) Imre GOMBOS: The Corvinian Library. History and Stock. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1973. 516 p. (Studia humanitatis; 1.)
14. CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára (a bev. tanulmányt és „A fennmaradt hiteles korvinák ismertetése” c. jegyzéket írták): Bibliotheca Corviniana (1490–1990). Nemzetközi Corvina-kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban Mátyás király halálának 500. évfordulójára (1990. április 6. – október 6.) Budapest, OSZK. 1990. 161 p. Kapcsolódó korabeli híradások a Magyar Televízióból: Hunyadi Mátyás emlékülés az MTA szervezésében, Sajtótájékoztató a Bibliotheca Corviniana kiállításról 1990. április 5. http://nava.hu/id/01712_1990 és A Bibliotheca Corviniana 1490–1990 című kiállítás megnyitója az Országos Széchényi Könyvtárban 1990. április 6. http://nava.hu/id/01564_1990 Az OSZK 2001 őszén indította el Bibliotheca Corviniana Digitalis programját, melynek célja, hogy: „*digitális eszközökkel virtuálisan visszaállítsa Mátyás király egykori könyvtárát, a Bibliotheca Corvinianát vagy korabeli nevén Bibliotheca Augustát. A virtuális rekonstrukció mellett célul tűzi ki a könyvtár tudományos feldolgozását és az eredmények Internetes publikálását és a könyvtár népszerűsítését. A Bibliotheca Corviniana Digitalis program összefoglaló neve mindazoknak a részprojekteknek, amelyek Mátyás király könyvtárának rekonstrukciójára vagy annak feldolgozására irányulnak.*” Az utolsóként 2003. szeptemberi adatokat tartalmazó oldalon ma is megtekinthető a hiteles corvinák listája: <http://www.corvina.oszk.hu>
15. CSAPODI Csaba – CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Ariadne. A középkori magyarországi irodalom kéziratának lelőhelykatalógusa. Budapest, MTA Könyvtára, 1995. 141 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei; 34/109.) <http://real-eod.mtak.hu/336>
16. <http://nava.hu/id/1070386> és <http://nava.hu/id/1110664>
17. „Tartalom: Mátyás király reneszánsz könyvtára a maga idejében a Vatikán után Európa legnagyobb állományú gyűjteménye volt a közel 2500 körüli kötetével. A király halálát követően ez a gazdag állomány szétszóródott a világban, ennek a holló-seregnek a nyomába eredt Csapodi Csaba kutató. Mi történt Mátyás király híres könyvtárával? Hová lettek a legendásan szép kódexek, a korvinák? Csapodi Csaba kódexkutató elmeséli a korvinák történetét, s azt is megtudjuk, hogyan lehet egy kódexről megállapítani, hogy

- az Mátyás király könyve volt. A műsor Csapodi Csaba feleségének, Gárdonyi Klárának is emléket állít. Mátyás könyvtára a korabeli időkben a Vatikán után a legnagyobb, közel 2500 kötetből álló gyűjtemény volt. 1490-től 1526-ig lerabolták a nyugatiak. Utána a török dulta szét a könyvtár épületét is, Szulejmán Sztambulba szállíttatta, amit talált Buda elfoglalásakor. A Corvinák kötéseit egyediek, Budán készülték. Feleségét is munkája révén ismerte meg. Reggelente egy órát beszélgettek a feleségével. 1993-ban meghalt, azóta egyedül él." Forrás: <http://nava.hu/id/2011150>
18. ROZSONDAI Marianne: Csapodi Csaba 80 éves = Magyar Könyvszemle, 107. évf. 1991. 4. sz. 408–409. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00347/pdf/mk_1991_4_408-409.pdf és ROZSONDAI Marianne: Csapodi Csaba = Magyar Könyvszemle, 116. évf. 2000. 3. sz. 249–250. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00026/pdf/MKSZ_EPA00021_2000_116_03_249-250.pdf
 19. ROZSONDAI Marianne: Csapodiné Gárdonyi Klára (1911–1993) = Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve. 1994–1998. Budapest, OSZK, 2000. 7–9. p. <http://epa.oszk.hu/01400/01464/00023/pdf/00023.pdf> és ROZSONDAI Marianne: Csapodi Csaba (1910–2004). = Magyar Könyvszemle, 120. évf. 2004. 2. sz. 193–194. p.
 20. PI. KULCSÁR Péter: Jubileumi csokor Csapodi Csaba tiszteletére. [Recenzió.] = Magyar Könyvszemle, 119. évf. 2003. 3. sz. 402–404. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00038/pdf/MKSZ_EPA00021_2003_119_03_402-404.pdf és KULCSÁR Péter: i. m. 144. p., valamint a Névpont életrajzi portál pályaképei: KOZÁK Péter: Csapodi Csaba, fejedregyházi <http://nevpont.hu/view/7650> és KOZÁK Péter: Csapodiné Gárdonyi Klára <http://nevpont.hu/view/7651>
 21. TÓTH Gábor (összeáll.): Csapodi Csaba tudományos munkásságának bibliográfiája (1931–2000). In: Jubileumi csokor Csapodi Csaba tiszteletére. Tanulmányok. Szerk. ROZSONDAI Marianne. Budapest, Argumentum Kiadó, 2002. 405–433. p. és KOCSY Anikó (összeáll.): Csapodiné Gárdonyi Klára munkássága. In: Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve. 1994–1998. i. m. 10–28. p.
 22. KULCSÁR Péter: i. m. 2003. 402. p.
 23. Csapodi Csaba érettségi osztálytáblója: http://www.gimn.piar.hu/gimnazium/tablok/1920/_pages/tablo_1928_8_a.htm
 24. Névváltozatok: 1635–1769 Nagyszombati Jezsuita Egyetem, 1769–1784 Királyi Magyar Tudományegyetem, 1784–1873 Pesti Királyi Tudományegyetem, 1873–1921 Budapesti Tudományegyetem, 1921–1950 Magyar Királyi Pázmány Péter Tudományegyetem, 1950–Eötvös Loránd Tudományegyetem. Forrás: https://www.elte.hu/tortenet/Sorozatunk_tanulmányaiban_budapesti_egyetemkent_emlitjuk.
 25. „A záróvizsga sikeres letétele után az alább felsorolt 70 hallgató nyert képesítő bizonyítványt: [...] Csapodi Csaba dr., [...] Gárdonyi Klára dr., [...]” Forrás: ASZTALOS Miklós: Beszámoló a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete által rendezett első könyvtárosképző tanfolyamról. In: A Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének Évkönyve 1935–1937. Szerk. BISZTRAY Gyula. 48. p. (II. Egyesületi közlemények) <http://www.mke.oszk.hu/docs/evkonyv/1935-37/kozlem.html>
 26. Kosáry Domokos, a Teleki Intézet egykori igazgatóhelyettesének sorait idézzük: „S ez: a valódi tudományos célkitűzésekhez, szakmai szolgálathoz, meg az emberi tartáshoz, morális meggyőződéshez való hűség folytonosságát azért is ki kell emelnünk, mivel egyénileg neki is szembe kellett néznie azokkal a nehézségekkel, megpróbáltatásokkal, amelyek a sztálinisták hatalomátvételéből következtek történetírásunk területén. Az intézet ellen intézett előcsatározások, támadások már 1948-ban megindultak és rövidesen személyi változásokat is előidézték, amelyek következményeit csak viszonylag tudtam egy ideig azzal enyhíteni, hogy azonnali lemondásomat helyeztem kilátásba, tiltakozásul, ha a kényszerű távozóknak valami szakmailag elfogadható állást nem biztosítanak. Rövidesen ugyanis már nem kényelmetlennek, hanem kíváncsúnak tűnt az én távozásom is, még hozzá ilyen feltételek nélkül. A historikusnak ilyen viszonyok között azt az eljárást kellett megpróbálnia követni, hogy olyan, speciális hozzáértést és odaadó munkát igénylő feladatokat találjon, amelyek elvégzésére szükség van, amelyeket mások aligha tudnak vállalni, és amelyek elvi, politikai megalkuvás nélkül vállalhatók. Csapodi Csaba ilyen utat választott: önmagához, saját elveihez híven, a kódexek, a Corvina-könyvtár és a hazai könyvtártörténet problémáinak speciális hozzáértést és szorgalmat követelő feldolgozásában találta meg a maga útját. Közben jelentős eredményeket produkált, amelyekről most, az évforduló alkalmából, e lapokon nyilván szó esik. Itt, befejezésül, elég annyit mondanunk, hogy szakmai életművével, emberi magatartásával, bőven igazolta azt a várakozást, és nagyrabecsülést, amely hozzá, már mint az egykori Teleki Intézet fiatal munkatársához fűződött.” Forrás: KOSÁRY Domokos: A Teleki Intézet emléke. = Magyar Könyvszemle, 116. évf. 2000. 3. sz. 252. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00026/pdf/MKSZ_EPA00021_2000_116_03_251-252.pdf
 27. PI. CSAPODI Csaba: Az Esterházyak alsólendvai uradalmának gazdálkodása a XVIII. sz. első felében. Budapest, Kovács Nyomda, 1933. 51 p. (Tanulmányok a mezőgazdaság történetéhez)
 28. PI. CSAPODI Csaba: Szent István király. Budapest, Országos Idegenforgalmi Hivatal, 1938. 28 p.

29. PI. CSAPODI Csaba: A magyar barokk. Budapest, Magyar Szemle Társaság, 1942. 80 p. (Kincsestár. A Magyar Szemle Társaság kis könyvtára; 16.)
30. PI. CSAPODI Csaba: Két világ határán. Fejezet a magyar felvilágosodás történetéből. = Századok, 79–80. évf. 1945–46. 1. sz. 85–137. p. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1945-1946
31. PI. CSAPODI Csaba: Bars megye verebélyi járásának nemzetiségi viszonyai az újkorban. Budapest, Magyar Történettudományi Intézet, 1942. 85 p.
32. PI. DOROMBY József – REÉ László (szerk.): A magyar gyalogság. A magyar gyalogos katona története. Írták CSAPODI Csaba et al. Budapest, Reé László Könyvkiadó- és Terjesztővállalat, 1939. 781 p.
33. PI. CSAPODI Csaba: A Szent István korára és a korai kereszténységre vonatkozó irodalmi feldolgozások. In: Emlékkönyv Szent István király halálának 900. évfordulójára. 3. köt. Szerk. Serédi Jusztián. Budapest, MTA, 1938. 650–693. p.
34. PI. CSAPODI Csaba: A turáni eszme kialakulása = Vigilia, 1. évf. 1935. 2. sz. 186–194. p. http://vigilia.hu/node/Vigilia_1935_02_facsimile.pdf
35. CSAPODI CSABA (ism.): Jenny Ilona: Sopron úrbéri falvainak viszonya a városhoz 1765-től 1836-ig. (Doktori értekezés. Pécs, 1930. 95 p.) = Századok, 65. évf. 1931. 7–8. sz. 291–292. p. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1931
36. KULCSÁR Péter: i. m. 2003.
37. VÉRTESY Miklós: i. m. 1976. 542. p.
38. CSAPODI Csaba: A legrégibb magyar könyvtár belső rendje. A pannonhalmi könyvtár a XI. században. Budapest, MTA Könyvtára, 1957. 13. p. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kiadványai; 3.) Klny. a Magyar Könyvszemle 1957. évi 1. számából. <http://real-eod.mtak.hu/180>
39. PI. CSAPODI Csaba: A földrajzi katalógus a könyvtár katalógusrendszerében. = Magyar Könyvszemle, 72. évf. 1956. 4. sz. 324–332. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00226/pdf/MKSZ_EPA00021_1956_72_04_318-338.pdf#page=7
40. PI. CSAPODI Csaba: Könyvkonerválás és restaurálás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Budapest, MTA Könyvtára, 1958. 18 p., 12 t. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kiadványai; 10.) Klny. a Magyar Könyvszemle 1958. évi 2. számából. <http://real-eod.mtak.hu/173>
41. PI. CSAPODI Csaba: Conservation of the Manuscript and Old Book Collections at the Library of the Hungarian Academy of Sciences. Methods and Results, 1949–1964 = Állományvédelmi módszerek és eredmények az Akadémiai Könyvtár Kézirattárában és Régi-könyv Gyűjteményében, 1949–1964. Budapest, MTA Könyvtára, 1965. 46 p., 32 t. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei; 44.) <http://real-eod.mtak.hu/139>
42. PI. CSAPODI Csaba: A proveniencia elve a könyvtárban. Budapest, MTA Könyvtára, 1959. 14 p. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kiadványai; 17.) Klny. a Magyar Könyvszemle 1959. évi 4. számából. <http://real-eod.mtak.hu/166>
43. PI. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Vitéz János könyvtára. In: Janus Pannonius. Tanulmányok. Szerk. Kardos Tibor – V. Kovács Sándor. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1975. 235–245. p. (Memoria saeculorum Hungariae; 2.)
44. PI. CSAPODI Csaba: Janus Pannonius könyvei és pécsi könyvtára. In: Janus Pannonius. Tanulmányok. i. m. 189–208. p.
45. RÓZSA György: Csapodi Csaba, az MTA Könyvtára legújabbkori felívelő korszakának egyik ösztönzője = Magyar Könyvszemle, 116. évf. 2000. 3. sz. 253–255. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00026/pdf/MKSZ_EPA00021_2000_116_03_253-255.pdf
46. CSAPODI Csaba: Történezhagyatékok a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kézirattárában. I. = Századok, 106. évf. 1972. 6. sz. 1369–1389. p. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1972 CSAPODI Csaba: Történezhagyatékok a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kézirattárában. II. = Századok, 109. évf. 1975. 3–4. sz. 669–682. p. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1975 CSAPODI Csaba: Történezhagyatékok a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kézirattárában. III. = Századok, 112. évf. 1978. 2. sz. 251–270. p. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1978 Csapodi szívügyének tekintette a tudóshagyatékok sorsát, ld. CSAPODI Csaba: Nem gazdátlanok a tudóshagyatékok = Népszabadság, 57. évf. 1999. augusztus 25. 197. sz. 10. p. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Nepszabadsag_1999_08
47. „Sokszor kellett beszélni, szerepelni, előadásokat tartani, az első felsőfokú könyvtárosképző tanfolyamon már előadó is voltam. Csapodi Csabával közösen oktattuk a hármas főosztályt” – nyilatkozta Walleshausen Gyula. Forrás: KISZL Péter – PATKÓSNÉ TÓTH Zsuzsanna: „Könyvtárosnak való vagyok, ez érdekelt engem”. Walleshausen Gyula (1923–2010). i. m. 74. p.
48. CSAPODI Csaba: A Corvina könyvtár története és állománya. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1973. 227 p.
49. CSAPODI Csaba: A Janus Pannonius-szöveggyűjtemény. Akadémiai doktori értekezés. Budapest, 1977. 237 p. A nyilvános vitára 1978. szeptember 5-én került sor az MTA

- székházában. A bíráló bizottság tagjai: Tolnai Gábor (elnök), Boronkai Iván (titkár), Bán Imre, Ritoók Zsigmond. Bírálók: Klaniczay Tibor, Kulcsár Péter, Mezey László. Forrás: Jegyzőkönyv a bíráló bizottság zárt üléséről. Tudományos Minősítő Bizottság Irodalomtudományi Szakbizottság (MTA Könyvtár és Információs Központ Akadémiai Levéltár).
50. ROZSONDAI Marianne: i. m. 1991. 408–409. p.
 51. Magyar Könyvszemle, 116. évf. 2000. 3. sz. <http://epa.oszk.hu/00000/00021/00026>
 52. Jubileumi csokor Csapodi Csaba tiszteletére. i. m.
 53. A Mátyás király dicső tetteiről írott corvina (1473–75 k.) internetes facsimile kiadása Ábel Jenő latin írásával (1880) és Kazinczy Gábor magyar fordításával (1863) <http://carbo.mtak.hu>
 54. Akadémiai Díjban részesültek (1961–2011) http://mta.hu/data/dokumentumok/hatteranyagok/dijak_kituntetesekek/Akademiai_Dijban_reszesultek_1961-2011.pdf
 55. Csapodi Csaba gyászjelentése: http://sztrilich.hu/gyaszj/elentesek/csapodi_csaba.jpg
 56. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Humanista kódexek nyomában. Budapest, Magvető Kiadó, 1978. 7. p. (Gyorsuló idő) <http://mek.oszk.hu/03100/03178/03178.htm>
 57. A mai II. kerületben, a Jurányi utca 1. szám alatt található iskola későbbi elnevezései: Gizella, Koltői Anna, Hámán Kató Leánygimnázium, illetve Közgazdasági Szakközépiskola; majd Kalmár László Számítástechnikai Szakközépiskola (2007-ben intézményösszevonás miatt megszűnt, napjainkban a Jurányi Produkciós Közösségi Inkubátorháznak ad otthont az ingatlan). Forrás: <http://www.blathy-bp.sulinet.hu/tortenet.php?page=kalmar>
 58. A disszertáció megjelent a szerző kiadásában: CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: A biedermeier a magyar költészetben. Budapest, 1936. 46 p.
 59. Csapodi Csaba (1940–) villamosmérnök, Csapodi Klára (1941–) a berlini Staatsbibliothek volt finnugor referense, Csapodi Pál (1946–) mezőgazdasági mérnök és Csapodi Anna (1948–) közgazdász.
 60. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: i. m. 1978. 9. p.
 61. Scriptorium Bulletin codicologique: <http://www.scriptorium.be/bulletin.php>
 62. Internationale Gutenberg-Gesellschaft in Mainz e.V. Gutenberg-Jahrbuch: <http://www.gutenberg-gesellschaft.de/publikationen/gutenberg-jahrbuch>
 63. BrillOnline Reference Works Lexikon des gesamten Buchwesens Online: <http://referenceworks.brillonline.com/browse/lexikon-des-gesamten-buchwesens-online>
 64. Biblios. Journal of Librarianship and Information Science: <https://biblios.pitt.edu/ojs/index.php/biblios> Pl. CSAPODI–GÁRDONYI Klára: Geschichte des ungarischen Buches. I. Das Zeitalter der Kodizes = Biblos, 19. évf. 1970. 4. sz. 268–270. p.
 65. Pirckheimer-Gesellschaft Marginalien. Zeitschrift für Buchkunst und Bibliophilie: <http://www.pirckheimer-gesellschaft.org/publikationen/marginalien> Pl. Klara CSAPODI – Elisabeth SOLTÉSZ: Aus der Geschichte des ungarischen Buches = Marginalien, 8. évf. 1960. 1. sz. 39–44. p.
 66. „Az első indítást a kódexek világába professzoromtól, Horváth Jánostól kaptam, akinek a magyar középkorról és humanizmusról tartott előadásait több féléven át hallgattam. Nála a vizsgán vagy kollokviumon mindenkinek folyékonyan el kellett tudni olvasni a régi magyar kéziratok szövegét – persze csak a Nyelvemléktár-beli kiadott szöveg alapján. Tőle tanultuk meg, hogy a középkori kódexnek tulajdonképpen két élete van: az első, amikor megírják és használják. A második, az igazi élete akkor kezdődik, amikor évszázadok múltán előkerül a feledés homályából, és rajta keresztül bepillantathatunk leűnt korok érzéseibe, gondolkodásába. Horváth professzor úr előadásai nyomán élettelt telt meg a sok régi kódex neve – Keszthelyi-kódex, Comides-kódex, Virginia-kódex. Megértettük, hogy ezek a nevek csak azonosításra szolgálnak, de azok, akik a szövegeket leírták, élő, húsból-vérből való emberek voltak. Egyiknek írás közben «igen fáj feje», «igen beteg vala», a másik ajándéokra célozgatva jegyzi meg: «igen szép az könyv, mire nem fizetsz».” Forrás: CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: i. m. 1978. 7–8. p.
 67. VÉRTESY Miklós: i. m. 1976. 543. p.
 68. „Nagy érdeklődéssel kísért előadásban számolt be Cs. Gárdonyi Klára és Csapodi Csaba 1974. őszén tett spanyol- és svédországi kutatóútjáról a Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottság 1975. februári felolvasó ülésén. A gondosan előkészített kutatómunka eredményeképp szenzációsnak mondható felfedezések kísérték a két szakember útját.” Forrás: V. K[OVÁCS] S[ándor].: Cs. Gárdonyi Klára és Csapodi Csaba Korvina- és Janus Pannonius-kutatásai = Magyar Könyvszemle, 91. évf. 1975. 2. sz. 217. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00292/pdf/MKSZ_EPA00021_1975_91_02_209-218.pdf
 69. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: i. m. 1978.
 70. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: A Corvina Könyvtár kodikológiai problémái. Kandidátusi értekezés. Budapest, MTA, 1972. 391 p.
 71. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Könyv- és könyvtári kultúra Magyarországon a XIV. és XV. században. Tézises össze-

- foglaló akadémiai doktori címhez. Budapest, MTA. 1990. A nyilvános vita 1990. szeptember 24-én zajlott le az MTA szék-házában. A bíráló bizottság tagjai: Klaniczay Tibor (elnök), Holl Béla (titkár), Borzsák István, Bertényi Iván, Fügedi Erik, Kristó Gyula, Nemeskürty István. Bírálók: Borsa Gedeon, Kulcsár Péter, Marosi Ernő. Forrás: A Tudományos Minősítő Bizottság titkárának 1990. augusztus 15-én kelt 50.718/89. számú felkérő levele (MTA Könyvtár és Információs Központ Akadémiai Levéltár).
72. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: i. m. 1978. 6. p.
 73. Csapodiné Gárdonyi Klára gyászjelentése: <https://familysearch.org/ark:/61903/3:1:33HY-6W3Q-YY5?mde=g&i=64&cc=1542666>
 74. VÉRTESY Miklós: i. m. 1976. 542. p.
 75. Csapodi Csaba OCLC VIAF (Online Computer Library Center Virtual International Authority File): <http://viaf.org/viaf/5960319> OCLC WorldCat: http://www.worldcat.org/search?q=au%3ACsapodi+Csaba&qt=hot_author MTA Könyvtár és Információs Központ REAL-EOD: <http://real-eod.mtak.hu/view/creators/Csapodi=3ACsaba=3A=3A.html>
 76. Csapodiné Gárdonyi Klára OCLC WorldCat: http://www.worldcat.org/search?q=au%3ACsapodine%CC%81+Ga%CC%81rdonyi%2C+Kla%CC%81ra.&qt=hot_author
 77. A lista a Csapodi Csaba és a Csapodiné Gárdonyi Klára munkásságát teljes körűen regisztráló kiadványok alapján készült és kizárólag a könyveket tartalmazza (közös esetén csak a magyarországi kiadás feltüntetésével): TÓTH Gábor (összeáll.): Csapodi Csaba tudományos munkásságának bibliográfiája (1931–2000). In: Jubileumi csokor Csapodi Csaba tiszteletére. i. m. 405–433. p. és KOCSY Anikó (összeáll.): Csapodiné Gárdonyi Klára munkássága. In: Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve. 1994–1998. i. m. 10–28. p.
 78. VÉRTESY Miklós: i. m. 1976. 544. p.
 79. A közlés Csapodi Csaba és Csapodi Pál szíves hozzájárulásával történik, melyet ezúton köszönünk.
 80. GÁRDONYI Albert (1874–1946) (1903-ig Grün) levéltáros, történész, paleográfus, egyetemi tanár, 1911-től munkatársa, 1914–1934 között főlevéltárosa a Fővárosi Levéltárnak.
 81. HORVÁTH János (1878–1961) irodalomtörténész, a budapesti egyetem (mai ELTE) tanára, Kossuth-díjas akadémikus.
 82. FITZ József (1888–1964), könyvtáros, nyomdászat-történész, 1934–1945 között az OSZK főigazgatója.
 83. CSAPODI István id. (1856–1912) szemészprofesszor.
 84. CSAPODY István (1892–1970) szemészorvos. Itt jegyezzük meg, hogy a Csapodi és a Csapody névalak egyaránt elterjedt a családban, sőt, Csapodi Csabának számos publikációja Csapodyként jelent meg nyomtatásban.
 85. Csapody Vera (1890–1985) Állami Díjas botanikus, muzeológus, illusztrátor; Csapodi Éva (1891–1979) könyvtáros, Csapodi Géza (1896–1920), Csapody Hedvig (1903–1997), Csapodi Etele (1905–1985). Forrás: KOZÁK Péter: CSAPODY István, ifj. <http://www.nevpont.hu/view/9519>
 86. BALANYI György (1886–1963) piarista szerzetes, történész, egyháztörténész.
 87. CSAPODI Csaba: Az Anonymus-kérdés története. Budapest, Magvető Kiadó, 1978. 162 p. (Gyorsuló idő)
 88. DOMANOVSKY Sándor (1877–1955) történész, egyetemi tanár.
 89. SZEKFÜ Gyula (1883–1955) történész, egyetemi tanár, akadémikus.
 90. HAJNAL István (1892–1956) történész, egyetemi tanár.
 91. 1933–34-ben a bécsi Staatsarchivban, a Hofkammerarchivban és az Oszták Nemzeti Könyvtárban végzett kutatómunkát. Forrás: ROZSONDAI Marianne: i. m. 1991. 408. p.
 92. „A gazdasági válság nyomán lett igazán kézzelfoghatóvá az egyetemi túltermelés ténye. A diplomások tömeges méretű egzisztenciális veszélyeztetettsége különösen alkalmas lehetett a politikára fogékony réteg radikalizálására. Ez a veszély indította a kormányt egy eddig tőle szokatlan lépésre, hogy az állami szociálpolitika eszközeként alkalmazásával vegye elejét a politikai mobilizációnak. Így alakult meg 1932 elején kormányrendelet nyomán az ÁDOB (Állástalan Diplomások Országos Bizottsága), melynek feladatául szabták, hogy a 35 év alatti állástalan diplomásokat, a hivatalokban kisegítő munkaerőként alkalmazva őket, havi 80 pengős szellemi szükségmunkához segítse hozzá.” Forrás: KÖVÉR György – GYÁNYI Gábor: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Budapest, Osiris Kiadó, 2006. 280. p. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyarorszag_tarsadalomtortenete/ch02s05.html
 93. GORIUPP Alisz (1894–1979) az OSZK főosztályvezetője.
 94. „A nyomdai eljárással történő katalóguscédula előállításra a tetemes költségek miatt a nemzeti könyvtár vezetői már 1936-ban sem gondolhattak. Nem sokkal korábban néhány skandináv könyvtárban és Németországban az adrématéchnikát vezették be katalógizálási célokra. Főleg a göttingai Egyetemi Könyvtár példája és az ott szerzett tapasztalatok ösztönözték a könyvtár vezető szakembereit arra, hogy az elavult, nagyformátumú, főleg kézzel írt katalóguscédulák helyett szabványos méretű, modern technikával sokszorosított cédulakatalógusok építéséhez fogjanak hozzá. Az adrématéchnikához két gép szükséges. Az egyik az úgynevezett

címpréslőgép, amelyen fémlemezre préselhető a címleírás szövege. Korrektúra után - ha szükséges a hibás szöveg javítható. A másik gép az úgynevezett címnyomógép, melynek a gumipárnás nyomófeje speciális festékszalag közbeiktatásával a fémlemezen kidomborodó betűk képét az alá tett papírlapra, illetve a katalóguskartonra rányomja. Egy fémlemezről szinte korlátlan mennyiségű katalóguscédula vonható így le. A kész lemezeket a raktári jelzetek sorrendjében külön e célra készült lemeztároló fiokokban, illetve lemeztároló fém-szekrényekben kell elhelyezni. A fémbe préselt, maradandó címleírások bármikor elővehetők, pótlólag újabb levonatoskat lehet róluk készíteni. A korszerű adréma sokszorosítás segítségével a katalóguscédulák előállítását jelentős technikai reformnak bizonyult. Az új eljárás eredményessége a végzett munka mennyisége és minősége szempontjából az akkori statisztikák szerint igazán kielégítő volt. Az adréma-technika a nemzeti könyvtárban hosszú időre megszabta a katalóguscédulák sokszorosítási módját. Az elmúlt ötven évben több millió adréma-val készült cédulával gyarapodtak katalógusaink." Forrás: BACZONI Tamásné – SERES Tibor: Katalóguscédulák sokszorosítása az Országos Széchényi Könyvtárban = Könyvtári Figyelő, 36. évf. 1–2. sz. 1990. 65–66. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00049/baczoni-seres_h.html Az adréma név a német Adressiermaschine szóból ered, automata címnyomó gépet jelent, melyet napi- és hetilapok, körlevelek stb. szétküldésénél alkalmaztak a tömeges címzéshez. Ld. Postamúzeum. Adréma, 1958.: <http://www.postamuseum.hu/hu/targyak/2778/adrema-1958>

95. Minden bizonnyal Goriupp Alisz „A katalógus-sokszorosítás problémái” című, a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok első Országos Kongresszusán, 1936. október 3-án, Budapesten az MTA épületében elhangzott előadásról lehet szó. Forrás: BISZTRAY Gyula: A Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete. In: A Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének Évkönyve i. m. 40. p. és BACZONI – SERES: i. m. 65. p.
96. HOFFMANN Edith (1888–1945) művészettörténész, muzeológus, 1913-tól tisztviselője, 1936–1945 között a Szépművészeti Múzeum igazgatója.
97. A kódex először 1939 februárjában járt Magyarországon, s végül tavasszal sikerült megvásárolni: „Február 25-én, szombaton délelőtt fél 12 órakor mutatják be a sajtó képviselőinek a nemrégiben hazakerült nagyjértékű, Mátyás király korabeli kódexet, Kálmáncsehi Domokos egykori székesfehérvári prépost remekdiszítésű breviáriumát, a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárában. A kincsszámba menő kéziratot Hoffmann Edit dr., nemzeti múzeumi igazgató szakszerű tájékoztató előadásban ismerteti a meghívottak előtt.” Forrás: A Kálmáncsehi-féle kódex sajtóbejelentője = Budapesti Hírlap, 59. évf. 1939. február 25. 46. sz. 8. p. <https://>

adtplus.arcanum.hu/hu/view/BudapestiHirlap_1939_02 és „Az Országos Széchényi Könyvtár már a lambachi benecésekkel, majd a két kereskedővel folytatott tárgyalásokat a kódex megvétele céljából. A breviárium járt is egyszer Magyarországon megtekintés végett, de fájó szívvel vissza kellett küldeni, mert az ár dolgában nem jött létre megegyezés. Végre most, ez év húsvétja táján eredményre vezettek a tárgyalások, melyeket LANTOS ADOLF budapesti antikvárius közvetített és háromezer angol font vételárban állapodtak meg. Nagy gondot okozott azonban a hatalmas összeg előteremtése. A Könyvtár rendes javadalma természetesen távolról sem fedezhette, az állam külön hozzájárulására sem lehetett alapítani, mert pár héttel azelőtt az aukcióra került ERNST-gyűjteményből történt vásárlásokra vétetett az igénybe. A kódex magánszemély áldozatkészsége folytán került nemzeti tulajdonba, mint maga a Nemzeti Múzeum alapja és azóta is számos kincse. Az az alapítvány fizette ki a vételárat, melyet a tavaly elhunyt DR. SCHÖFFER ALADÁRNÉ HORVÁTH ARANKA hagyományozott az első férje, a nagy bibliofil TODORESZKU GYULA által az Országos Széchényi Könyvtárra hagyományozott TODORESZKU-HORVÁTH Könyvtár fejlesztésére. így a KÁLMÁNCSEHI-breviárium végre hazakerült és a TODORESZKU-HORVÁTH gyűjteményben elhelyezve örökíti meg a Könyvtár, s a magyar könyv nagylelkű barátainak emlékét és példáját.” Forrás: JOÓ Tibor: A Kálmáncsehi-breviárium útja = Magyar Könyvszemle, 63. évf. 1939. 2. sz. 183–184. p. <http://epa.oszk.hu/00000/00021/00197/pdf/183-185.pdf>

98. TODORESCU Gyula (1866–1919) bibliográfus, műgyűjtő.
99. Az 1932-ben megkötött velencei kultúregyezmény alapján tizenhat corvina került vissza Ausztriából Magyarországra, az OSZK-ba.
100. „És jóleső érzéssel gondolunk vissza arra az igazán baráti szellemű munkaegyüttésre, ahol Fitz József elgondolásai alapján, Goriupp Alisz vezetésével túlnyomó részben 25–30 év közti korú könyvtárosok végezték a munkát: a sorok összeállítását Berlász Jenő, Varjas Béla, Waczulik Margit, a katalógizálást Varjas Béla, Honti János, Pallós Kornél, Zolnai Klára, a sorozatok munkálatait Waldapfel Eszter, Szent-Iványi Béla, Katona Lajos, Katona Lajosné, Kornfeld Hanna, a katalógusmunkát Csapodiné Gárdonyi Klára, Eperjesi János, az adrémakorrektúrát Gronowski Iván, Györké József. Majdnem mind fiatal bölcsészdoktorok, tudományos ambíciókkal és munkássággal, mégsem érezte egyikünk se másodrendűnek «a tudomány magasságából való száműzetésnek» a sokszor mechanikus könyvtári munkát, hanem szívvel-lélekkel akartunk jó munkát végezni, és örömet is találtunk benne.” Forrás: CSAPODI Csaba: A tizedes rendszer bevezetése a Széchényi Könyvtárban. In: Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve. 1967. Budapest,

- OSZK, 1969. 282. p. <http://epa.oszk.hu/01400/01464/00008/pdf/278-283.pdf>
101. ZICHY István (1879–1951) történész, festő, egyetemi tanár, muzeológus. 1934–1944 között a Magyar Történeti Múzeum (ma Magyar Nemzeti Múzeum) főigazgatója.
 102. Teleki Pál Tudományos Intézet Magyar Történettudományi Intézete, 1941–1948. Bővebben: <http://lexikon.katolikus.hu/T/Teleki%20P%C3%A1l%20Tudom%C3%A1nyos%20Int%C3%A9zet.html>
 103. „A Scriptorium c. folyóirat 1957. évi XI. kötetében D. J. A. Ross (London, Birkbeck College) A Corvinus manuscript recovered címmel tanulmányt közöl, amelyben a Mss. Vat. lat. 5268. jelzetű kódexet mint Corvinát ismerteti.” Forrás: CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Corvinaként felismert kódex a Vatikán könyvtárában. = Magyar Könyvszemle, 74. évf. 1958. 2. sz. 161. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00232/pdf/MKSZ_EPA00021_1958_74_02_158-164.pdf#page=4
 104. HOFFMANN Edith: Régi magyar bibliofilek. Budapest, Magyar Bibliophil Társaság. 1929. 304 p. <http://mek.oszk.hu/03100/03194>
 105. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: i. m. 1978. 17–25. p.
 106. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Ismeretlen korvina a Vatikáni Könyvtárban = Magyar Könyvszemle, 90. évf. 3–4. sz. 1974. 217–221. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00290/pdf/MKSZ_EPA00021_1974_90_03-04_217-221.pdf
 107. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Mátyás király könyvtárának scriptorai. Petrus Cenninius = Magyar Könyvszemle, 74. évf. 1958. 4. sz. 327–343. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00234/pdf/MKSZ_EPA00021_1958_74_04_327-344.pdf
 108. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Újabb Corvina került vissza Magyarországra = Magyar Könyvszemle, 80. évf. 1964. 4. sz. 378–379. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00257/pdf/MKSZ_EPA00021_1964_80_04_363-380.pdf#page=16
 109. „Az ELTE Egyetemi Könyvtár 2017-es naptára a könyvtárban őrzött corvinák néhány díszesen miniált lapját mutatja be. A kötetek azon kódexek közé tartoznak, melyeket 1877-ben, 140 évvel ezelőtt II. Abdülhamid török szultán juttatott vissza a budapesti egyetemistáknak. A Hunyadi Mátyás király Corvina-könyvtárából származó kéziratokat Magyarországról egykor hadizsákmányként kobozták el. Az «át-ajándékozás» tényét, melyet minden kötetbe arany festéssel jegyeztek be, a könyvészeti kutatás «könyvtáraink és könyvészetünk történetének egyik legörvendesebb eseményeként» értékelte. A kulturális örökség részét képező dokumentumok a viszontagságos sorsú magyar régió történetének tanúi/emlékei, őrzőhelyük a budapesti egyetem, a mai Eötvös Loránd Tudományegyetem könyvtára lett.”
 - Forrás: Elérhető a könyvtár új naptára. ELTE Egyetemi Könyvtári Szolgálat. <https://www.konyvtar.elte.hu/hu/cikk/elérhető-konyvtar-uj-naptara> Az Egyetemi Könyvtár Corvinái. ELTE Egyetemi Könyvtár 2017-es falinaptár: <http://hdl.handle.net/10831/32864>
 110. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: A budapesti Egyetemi Könyvtár korvinái = Magyar Könyvszemle, 97. évf. 1981. 3. sz. 221–225. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00313/pdf/MKSZ_EPA00021_1981_97_03_221-244.pdf
 111. „Ma körülbelül 216 hiteles corvinát ismerünk, ebből Magyarországon 53 kötet található, a Nemzeti Könyvtárban pedig 35-öt őrzünk.” Forrás: A királyi könyvtár – 35 corvina titkai hasonmások, képek, szövegek és filmek tükrében. Időszaki kiállítás. 2015. június 6. – 2015. szeptember 27. OSZK. <http://www.oszk.hu/kiallitasok/hasonmascorvinak>
 112. Albinia de la Mare Catherine (1932–2001) könyvtáros, paleográfus. Bővebben: NELSON, Janet: Albinia de la Mare = The Guardian. 8. February, 2002. <https://www.theguardian.com/news/2002/feb/08/guardianobituaries.humanities>
 113. CSAPODI Csaba: Újabb ismeretessé vált hiteles és álkorvinák = Magyar Könyvszemle, 102. évf. 1986. 4. sz. 297–301. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00331/pdf/MKSZ_EPA00021_1986_102_04_295-324.pdf
 114. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Ismeretlen korvina-ősnymtatvány Uppsalában = Magyar Könyvszemle, 96. évf. 1980. 3. sz. 280–282. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00310/pdf/MKSZ_EPA00021_1980_96_03_278-295.pdf
 115. CSAPODI Csaba: Filipec (Pruisz) János nagyváradi és olmtüzi püspök könyvei = Magyar Könyvszemle, 83. évf. 1967. 3. sz. 243–249. p. http://epa.oszk.hu/00000/00021/00268/pdf/MKSZ_EPA00021_1967_83_03_243-279.pdf
 116. CSAPODI Csaba: Bakócz Tamás, a humanista = Irodalomtörténeti Közlemények, 87. évf. 1983. 1–3. sz. 59–66. p. <http://epa.oszk.hu/00000/00001/00330/pdf/00330.pdf>
 117. CSAPODI Csaba: Janus Pannonius elveszett „Annales patriae”-ja = Irodalomtörténeti Közlemények, 89. évf. 1985. 4–5. sz. 472–479. p. http://epa.oszk.hu/00000/00001/00342/pdf/itk_EPA00001_1985_04-05_472-479.pdf
 118. CSAPODI Csaba: The Janus Pannonius Codices of Sevilla and the Tradition of Janus Texts. = Acta Litteraria Academiae Scientiarum Hungaricae, 23. évf. 1981. 138–155. p. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_ActaLitteraria_1981
 119. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: Európai kódexfestő művészet. Budapest, Corvina Kiadó, 1981. 46 p., 100 t.
 120. CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára: i. m. 1984.

Beérkezett: 2017. április 27.